

เจ้าหญิงแสนหวี

ฉากนำ

เปิดม่าน ไร่มานทวนเป็นฉาก ครูออกมาทางขวา นักเรียนออกมาทางซ้าย
(นักเรียนทุกคนลงกราบครู)

- ครู เอ๊ะ ไหนกันมาแต่เช้า
- นักเรียนคนที่ ๑ มากกราบเท้าเยี่ยมคุณครูคะ หยุดเรียนไปนาน ๆ ก็คิดถึงคุณครู
- ครู ไหนมาเล่าสู่กันฟังบ้างซิ ในระหว่างหยุดเรียน ๗ สัปดาห์นะ ใครไปเที่ยวไหนมาบ้าง
- นักเรียนคนที่ ๒ หนูไปอยู่กับคุณป้าที่ลพบุรีคะ
- นักเรียนคนที่ ๓ หนูไปอยู่กับคุณแม่ที่อยู่ชยาคะ
- นักเรียนคนที่ ๔ คุณพ่อพาหนูไปหัวหินคะ
- ครู (ชี้ให้นักเรียนคนที่ ๑) แล้วเธอจะไปเที่ยวไหนมา
- นักเรียนคนที่ ๑ หนูไปไกลมากคะ คุณพ่อพาหนูไปเที่ยวแสนหวี
- ครู ยังนั่นหรือ เธอไปแสนหวีมาหรือ
- นักเรียนคนที่ ๑ ไปถึงแสนหวีมาคะ ขึ้นรถไฟสายเหนือไปลงที่ลำปาง ขึ้นรถยนต์ต่อไปถึง เชียงราย ซ้อมแคนไทยตรงแม่น้ำสาย เขาเซตต์เงี้ยว
- ครู อยะเรียกว่าเงี้ยว คำว่าเงี้ยวไม่ใช่คำที่ถูกต้อง คำที่ถูกต้องคือไทยใหญ่ หนูต้องเรียกว่าไทยใหญ่ ไทยใหญ่คือชนชาติไทย เช่นเดียวกับพวกเรา แต่เราเป็นไทยน้อย หมู่ชนที่เรียกกันว่าเงี้ยว นั้น คือไทยใหญ่ พี่ชายของไทยเรานั้นเอง หนูต้องเรียกว่าไทยใหญ่ เรียกว่าเงี้ยวไม่ถูก
- นักเรียนคนที่ ๑ คะ ซ้อมแม่น้ำสายแล้วก็เขาเซตต์ไทยใหญ่ไปถึงเชียงตุง
- ครู หนทราบไหมละ ว่าเชียงตุงนะ มีชื่อตามประวัติศาสตร์โบราณว่าอะไร
- นักเรียนคนที่ ๑ ไม่ทราบคะ
- ครู เชียงตุงมีชื่อตามประวัติศาสตร์โบราณว่าเขมรัฐ แต่ก่อนเรียกว่าเขมรัฐ เพิ่งมาเปลี่ยนนามเป็นเชียงตุงเมื่อ ๔ - ๕ ร้อยปีมานี้เอง แล้วยังไงละ
- นักเรียนคนที่ ๑ ออกจากเชียงตุงก็ไปแสนหวี ตอนนี่เดินทางไกลมาก
- ครู หนอยู่แสนหวีนานหรือ
- นักเรียนคนที่ ๑ อูรราวสัปดาห์เดียวคะ
- ครู แสนหวีเป็นเมืองที่น่าสนใจมาก คุณพ่อของฉันทักเคยพาฉันไปมาแล้ว หนูไปเที่ยวเมืองเก่าของแสนหวีหรือเปล่าละ
- นักเรียนคนที่ ๑ ไปคะ คุณพ่อของหนูชอบของเก่าของโบราณมาก แต่หนูไม่ชอบเลย เดินทางไปถึงเมืองเก่าแสนลำบาก ใช้เวลาดังวัน ครั้นไปถึงแล้วก็ไม่เห็นมีอะไร งดงามใหญ่ มีแต่ของหัก ๆ พัง ๆ ไม่น่าเที่ยว ไม่น่าดู หนูไม่ทราบว่าเขาชอบไปดูกันทำไม

ครู   นั่นแหละสำคัญนักละ ของโบราณที่หักพังนั่นแหละ เป็นสิ่งที่หอหุ้มเก็บงำเรื่องราวต่าง ๆ ค้างหลายร้อยปีมาแล้ว ที่เมืองเก่า จะเห็นเนินสูง ๆ มีบันไดหินเป็นขั้น ๆ ขึ้นไปไหมละ

นักเรียนคนที่ ๑   เห็นคะ แต่หักพังยุคไหนจนไม่รู้เรื่องว่าจะอะไร คนที่พาไปเขาบอกให้หนูไหว เขามองว่าดวงวิญญาณของเจ้าหญิงแสนหวีกับเจ้าชายเขมรรัฐอยู่ที่นั่น หนูก็ไม่ทราบว่าเป็นอย่างไรกัน

ครู   นั่นแหละที่ตรงนั้นสำคัญนัก ที่เนินหินมีบันไดหินเป็นขั้น ๆ นั่นแหละ แต่เดิมเป็นอุทยานอย่างสวยงามของแสนหวี มีเรื่องซึ่งเล่าสืบต่อกันมาแต่โบราณว่า ดวงวิญญาณของเจ้าหญิงแสนหวีกับเจ้าชายเขมรรัฐเข้าไปสิงสถิตอยู่ในที่นั้น

นักเรียนคนที่ ๒   เขาไม่อยู่ยังงั้นคะ

ครู   เรื่องมันมาก ถ้าจะเล่าก็ต้องใช้เวลามาก

นักเรียนคนที่ ๓   คุณครูเล่าให้หนูฟังเถอะคะ

นักเรียนคนที่ ๔   หนูอยากฟังคะ

ครู   ตั้งแต่พุทธศักราชราว ๑๗๐๐ ปี คือราว ๙๐๐ ปี นับเหนือขึ้นไปจากเวลานี้ แคว้นไทยใหญ่ที่รุ่งเรืองสำคัญมีอยู่สองแคว้น คือแสนหวี กับ เขมรรัฐ ทั้งสองแคว้นนี้มีเรื่องทะเลาะวิวาทกันเสมอ ทางเขมรรัฐอยากจะบุกโจมตี เลิกวิวาทบาดหมางกันเสียที เจ้าฟ้าเขมรรัฐจึงให้ลูกชายไปแสนหวี เพื่อเจริญทางไมตรีกับแสนหวี ในวันที่จะเริ่มเรื่องสำคัญของแสนหวีนั้น เจ้าฟ้าผู้ครองนครแสนหวีเสด็จออกท่องพระโรง พวกขุนนางเขาเฝ้าตามประเพณี

ปีพาทย์ทำเพลงวา

เป็คมาน -   เห็นท่องพระโรงแสนหวี

จาก ๑

ท่องพระโรงแสนหวี

เป็คมาน   เจ้าฟ้าแสนหวีประทับอยู่กับเสนาบดีและข้าราชการผู้ใหญ่ ๔ คน

ขำปี

เมื่อนั้น

เจ้าฟ้าครองนครแสนหวี

เสด็จออกท่องพระโรง

อำมาตย์เสนี้อยู่พร้อมเพรียง

เสนาบดี   ข้าแต่พระองค์ผู้ครองนครแสนหวี ขอร้องการสำคัญที่ควรจะกราบทูลในวันนี้ คือนครเขมรรัฐใคร่ส่งทูตมาเจริญทางไมตรีพระเจ้าคะ

เจ้าฟ้าแสนหวี   นครเขมรรัฐกับนครแสนหวีของเราเคยมีเรื่องวิวาทกันบ่อย ๆ เหตุร้ายทางชายแดนมีเสมอๆ เมื่อเขาส่งทูตมาเจริญทางไมตรีก็ดีแล้ว จะได้เรียบร้อยกันเสียที

เสนาบดี   ข้าแต่พระองค์ ทูตที่ส่งมาครั้งนี้ไม่ใช่ทูตธรรมดา เป็นทูตพิเศษ

เจ้าฟ้าแสนหวี   ยังงั้นหรือ เขาตั้งใครเป็นทศมา ฐใหม่

เสนาบดี   ทศของนครเขมรฐที่มากครั้งนี้ คือเจาชายเขมรฐพระโอรสของเจ้าฟ้าเขมรฐ
เองพระเจ้าคะ

เจ้าฟ้าแสนหวี   ยังงั้นที่เคียวหรือ มันยังงใจอยู่นะ เขาจะมาขอลูกสาวข้ากะมัง เขาอาจจะยัง
ไม่ทราบว่เจาหญิงแสนหวีลูกสาวของข้าไทม์นั้นกับเจาชายพุกามเสียแล้ว

เสนาบดี   เห็นจะไม่เกี่ยวกับเรื่องนั้นพระเจ้าคะ เพราะเจาชายเขมรฐก็ทรงหมั้นกับ
เจาหญิงเชียงรุ่งแล้ว การมาคราวนี้คงไม่มีประสงค์อย่างอื่นนอกจากเจริญ
ทางไมตรีโดยบริสุทธิ์ใจ

เจ้าฟ้าแสนหวี   นอกจากเจาชายเขมรฐแล้วมีใครที่เป็นคนสำคัญมาอีกบ้าง

เสนาบดี   มีพระน้องมาด้วยอีก ๒ องค์ เป็นเจาชายองค์หนึ่ง เจาหญิงอีกองค์หนึ่ง
แปลว่าเจาเขมรฐเสด็จมาแสนหวีคราวนี้ถึง ๓ องค์

เจ้าฟ้าแสนหวี   ถ้าเช่นนั้นเราก็ต้องจัดการต้อนรับเป็นงานใหญ่ ที่จริงเขามาเวลาไม่สุเหมาะ
นัก เพราะข้าไคกำหนดจะไปพุกามในวันมะรืนนี้ เพื่อกำหนดวันวิวาห์เจาหญิง
ใหญ่กับเจาชายพุกาม งานต้อนรับที่ทำเป็นงานใหญ่ต้องทำเสียในวันพรุ่งนี้ให้
จงไค มะรืนนี้ข้าจะตองไปพุกาม ถ้าเลื่อนเวลาไปก็จะได้เสียงานทางโนน

เสนาบดี   เวลานี้เจาชายเขมรฐมากอยเฝ้าอยู่แล้ว ขอประทานโอกาสให้ไคเฝ้าเป็น
ทางการเสียก่อนพระเจ้าคะ

เจ้าฟ้าแสนหวี   ถูกแล้ว ไปเชิญเข้ามา

(ปี่พาทย์ทำเพลงลาวลองแกง ทอน ๑ ขุนนางผู้ใหญ่คนหนึ่งไปเชิญเจาชาย
เขมรฐเขามากับที่เสียง)

เจ้าฟ้าแสนหวี   นครแสนหวีขอต้อนรับเจาชายเขมรฐด้วยความยินดี และปลาบปลื้มในทางไมตรี
ของเขมรฐเป็นอันมาก การเดินทางของคณะทูตเรียบร้อยดีหรือประการไค

เจาชายเขมรฐ   ด้วยเดชะบารมีปกเกล้า การเดินทางของพวกเราเจาเรียบร้อยตลอดมา

เจ้าฟ้าแสนหวี   ข้าปลาอาหารในนครเขมรฐบริบูรณ์ดีหรือ

เจาชายเขมรฐ   บริบูรณ์ดีพระเจ้าคะ ผนฟ้าตกตองตามฤดูกาลเสมอ

เจ้าฟ้าแสนหวี   องค์เจ้าฟ้าเขมรฐทรงพระสำราญดีหรือประการไค

เจาชายเขมรฐ   ทรงพระสำราญดีพระเจ้าคะ มีรับสั่งให้ข้าเจามาถวายความเคารพ

เจ้าฟ้าแสนหวี   เจาหน้าที่เขาจัดการรับรองเรียบร้อยดีหรือ เจาชายทรงมีพระน้องมาด้วย
ไมใช่หรือ

เจาชายเขมรฐ   เขารับรองเรียบร้อยดีพระเจ้าคะ พระน้องสององค์ตามมากด้วย เพื่อชมความ
งามของนครแสนหวี

เจ้าฟ้าแสนหวี   ลูกสาวของฉันททั้งสองคนคงจะมีความยินดีมาก วันพรุ่งนี้ ฉันทจะจัดงานฉลอง
ต้อนรับ แต่วันมะรืนนี้ฉันทจะตองออกเดินทางไปพุกาม เจาชายจะประทับอยู่
ในนครแสนหวีนานสักเท่าไรก็ตามแต่พระอัธยาศัย ถึงตัวฉันทไม่อยู่ ลูกสาว

คนใหญ่ของจีน ชาวคารบ้านเมืองแทน ลงจักรกรับรองได้เรียบร้อย ขอให้
ทรงถือเหมือนญาติสนิท

(ปีศาจทำเพลงดาวสองแกง ทอน ๒)

(เจ้าชายกับพี่เลี้ยงทูตลา ชุมนางผู้ใหญ่คนหนึ่งตามไปส่ง)

เจ้าฟ้าแสนหวี

เสนาบดีจัดงานต้อนรับให้คินะ อย่าให้ชายหน้าเขาได้ ฉันจะบอกลูกสาวคนใหญ่
ของฉันให้สนิทสนมกับเจ้าชายเหมือนพี่น้อง และจะบอกลูกสาวคนเล็กของฉันท
ให้สนิทสนมกับน้องสาวเจ้าชายเขมรรัฐให้มาก เพื่อแคว้นทั้งสองจะให้เป็นไมตรี
เรียบร้อยกันเสียที

(เครื่องสายทำเพลงเสียงราย)

ปึกมาน

ฉาก ๒

เปิดม่านครั้งแรกเป็นม่านทวน เครื่องสายเขา

(เสนาบดีกับพวกชุมนางแสนหวีออก)

เสนาบดี

เรียบร้อยทุกอย่างหรือวันนี้

ข้าราชการ

เรียบร้อยทุกอย่างขอรับ

เสนาบดี

มีอะไรให้เขาคูบ่าง

ข้าราชการ

อันแรกมีรำดอกไม้ เป็นของเจ้าหญิงเล็ก คือพอเจ้าฟ้าเสด็จลงและพวกเจ้า
เขมรรัฐมาพร้อมกันแล้ว เจ้าหญิงเล็กกับพวกรำดอกไม้ก็ออกมาร้องเพลงและ
รำดอกไม้

เสนาบดี

แล้วเจ้าหญิงใหญ่ละ

ข้าราชการ

พอเสร็จเพลงรำดอกไม้ของเจ้าหญิงเล็กแล้ว เจ้าหญิงใหญ่กับระบำของท่าน
ก็ออกมาร้องและรำเพลงแสนหวี เพลงแสนหวีเป็นเพลงใหม่ เจ้าหญิงใหญ่
ทรงประดิษฐ์ขึ้นสำหรับร้องและรำในโอกาสนี้เป็นพิเศษ

เสนาบดี

หมคเท่านั้นเองหรือ

ข้าราชการ

หมคเท่านั้นเองขอรับ

เสนาบดี

เอ, มันจะน้อยนักกะมัง เจ้าฟ้าของเราทรงกำชับให้จัดการฉลองเป็นงาน
ใหญ่ ทำไมจึงมีเพียงสองอย่างเท่านั้นละ

ข้าราชการ

ถึงจะมีเพียงสองอย่างก็ต้องนับว่าเป็นงานใหญ่ขอรับ การที่เจ้าหญิงของแสนหวี
ทั้งสองพระองค์คือเจ้าหญิงใหญ่ เจ้าหญิงเล็กออกมาทรงร้องและรำเองนั้น ถึง
แม้จะใช้เวลาหน่อย ก็ต้องนับว่าเป็นงานใหญ่

(เครื่องสายตั้งขึ้น ม่านทวนเปิดออก เห็นฉากอุทยาน)

(เสนาบดีกับพวกข้าราชการเดินเข้าไปเล็กน้อย)

(เจ้าชายเล็กเซมรัฐ - เจ้าหญิงเซมรัฐ กับข้าราชการเซมรัฐ
อีก ๒ คนออกทางคานชวา)

(พวกเสนาบดีกับข้าราชการแสนหวิลงไหว)

เจ้าชายเล็ก   ฉันท่อนองเจ้าชายเซมรัฐ นี้นองสาวของฉัน เจ้าพี่ใหญ่ยังแคงองค์ไม่เสด็จ
เกรงจะธา รับผิดชอบต่อฉันสองคนดวงหน้ามากอน อีกประเดี๋ยวคงเสด็จมาถึง
เจ้าหญิงเซมรัฐ   เมืองแสนหวิสบายมาก พอมาเห็นก็ศิกใจ ไม่อยากกลับแล้วละคะ
เสนาบดี   แสนหวิรู้สึกเป็นเกียรติยศอย่างสูง ที่เจ้านายเซมรัฐเสด็จมาคราวนี้ถึง ๓ องค์
เจ้าชายเล็ก   เจ้าพี่ใหญ่ก็ไปรอแสนหวิมาก พวกเราเริ่มศิกใจแสนหวิกันทุกคน
เสนาบดี   เกลายังไม่ทราบว่ใครอีกคนหนึ่งที่มา เขาเผ่าพร้อมกับเจ้าชายใหญ่เซมรัฐ
เมื่อวานนี้
เจ้าชายเล็ก   ออ, นั้นพี่เลี้ยงของเรา ที่จริงเขาเป็นผู้ควบคุมของเจ้าพี่ชายใหญ่ แต่ใน
เวลานี้เขาเป็นผู้ควบคุมของพวกเราทั้งสามคน อีกประเดี๋ยวเขาก็คงมา เขา
จะตามเสด็จเจ้าพี่ชายใหญ่นะ

เจ้าหญิงเซมรัฐ   นั้นแน่มาแล้ว เจ้าพี่ชายใหญ่ก็ไม่ชานักหรอก
(เครื่องสายคัง   เจ้าชายเซมรัฐกับพี่เลี้ยงเข้ามา)
(เสนาบดี กับข้าราชการเซมรัฐถวายคำนับ)
(เครื่องสายหยุด)

เจ้าชายเซมรัฐ   ขอโทษที่มาช้าไป ให้พวกน้อง ๆ เขามากอน
เสนาบดี   ไม่ชาคอกพระเจ้าคะ เจ้าฟ้าแสนหวิยังไม่เสด็จออก แต่อีกประเดี๋ยวก็คง
เสด็จ
(พี่เลี้ยงเจ้าหญิงออก)

พี่เลี้ยง   หม่อมฉันคือพี่เลี้ยงของเจ้าหญิงแสนหวิ เจ้าหญิงมีรับสั่งให้หม่อมฉันออกมาเผ่า
กราบทูล ว่าเวลานี้ยังทรงศิกอยู่ภายใน จะออกมารับเสด็จทันทีไม่ได้ แต่
อีกประเดี๋ยวก็จะเสด็จออก
เจ้าชายเซมรัฐ   ขอบใจจะ ช่วยไปทูลเจ้าหญิงว่าฉันถวายความเคารพไปค้วย และฉันหวังใจว่า
จะให้มีโอกาสเผ่าในวันนี้

(พี่เลี้ยงทูลลาเข้าไป   ปี่พาทย์ทำเพลงกรงทอง)
(เจ้าฟ้าแสนหวิเสด็จออก)
(ทุกคนนั่งลงถวายบังคม)
ดนตรีสากลทำเพลง "เชิญชมดอกไม้"
(เจ้าหญิงเล็กกับพวกรำคอกไม่ออก)

เจ้าชายเล็ก (ตามพี่เลี้ยง)   นี้นหรือเจ้าหญิงแสนหวินะ
พี่เลี้ยง   ไม่ใช่พระเจ้าคะ นี้นเป็นน้องสาว องค์เจ้าหญิงแสนหวิยังไม่เสด็จออก

"เชิญชมดอกไม้"

เชิญช๊ะ, ทาน, เชิญ เชิญมาชมดอกไม้
 กุหลาบหอมหวล สงกลิ่นยี่วน แสนยั่วหัวใจ
 ทั้งหอมทั้งหวาน ดอกเพ็งบานใหม่ ๆ
 ของดิฉันเก็บไว้ ยังไม่มีใครชมเลย
 เชิญช๊ะ, ทาน, เชิญ เชิญมาชมดอกไม้
 นี้ดอกรักซ่อน ใครมาถึงก่อน ก็เด็ดเอาไป
 ถ้ามัวรอช้า รักจะราโรยไกล
 เชิญมาไว ๆ เค็ดดอกรักชม

(การร้องและรำเพลง เชิญชมดอกไม้ให้ทำดังนี้)

๑. เจ้าหญิงเล็กแสนหัวร้องเดี่ยวทั้งสองตอน ในระหว่างเวลาที่เจ้าหญิงเล็กแสนหัวร้องเดี่ยวนี้ เจ้าชายเล็กเซมรัฐพยายามเดินเข้าใกล้ แตนองสาว ดูออกมา ๒ ครั้ง
๒. ร้องพร้อมกัน ๑ เที้ยว ถึงเวลาจะโยนดอกไม้ เจ้าชายใหญ่เซมรัฐบอกนางสาวเข้าไปรับ เกอสองครั้ง
๓. ร้องพร้อมกันอีก ๑ เที้ยว เวลาโยนกุหลาบ เจ้าหญิงเซมรัฐเข้าไปรับ เจ้าหญิงเล็กแสนหัวโยนให้ เจ้าหญิงเซมรัฐเก็บกุหลาบมากม
๔. ถึงเวลาโยนดอกรัก เจ้าชายเล็กเซมรัฐเข้าไปคอยรับ เจ้าหญิงเล็กแสนหัวโยนให้ กลับไปโยนให้เจ้าหญิงเซมรัฐ เจ้าหญิงเซมรัฐทรงแสดงอาการเยาะเย้ยพี่ชาย
๕. คนตรีทำเปลาอีก ๑ เที้ยว เจ้าหญิงเล็กแสนหัวเสด็จลงมาข้างล่าง พวกรำดอกไม้ขึ้นข้างบน เจ้าชายเล็กเซมรัฐไปรับเจ้าหญิงเล็กแสนหัว แตนองสาวกันและ เข้าทำอาการสนทนากับเจ้าหญิงเล็กแสนหัวเสียเอง

(ปี่พาทย์ทำเพลงแสนหัว)

(พวกรำเพลงแสนหัว และเจ้าหญิงใหญ่ออก)

แสนหัว

พวกชาวแสนหัว	เราแสนยินดี	รับรองเจ้าชาย
มาแต่เซมรัฐ		เราจัดงานถวาย
สมโภชเจ้าชาย		ต่างบ้านเมืองมา
เคยอยู่ในเมือง		รุ่งเรืองรมเย็น
ทองเสด็จมาเห็น		เมืองคอนบ้านป่า
พวกชาวแสนหัว	เราแสนยินดี	รับรองทานมา
หากต้อนรับไป		ไม่สมพระเกียรติ
ก็อย่าทรงรังเกียจ		ให้อภัยปวงข้า

ขอเชิญประทับ		อยู่แคว้นแสนทวี
โรคนภัยอย่ามี		- เบียดเบียนป้า
พวกชาวแสนทวี	เราแสนยินดี	รับรองทานมา
ให้ทรงสำราญ		เบิกบานพระทัย
ทองประแสงคสังโร		ให้สมปรารถนา
อยู่เย็นเป็นสุข		ทุกวันเวลา
ทั่วโลกแหล่งหลา		แซ่ของรองชน

(บทบาทต่าง ๆ ในตอนนี้ให้ทำดังนี้)

๑. เมื่อเจ้าหญิงใหญ่แสนทวีเริ่มออก เจ้าชายเล็กเขมรรัฐครัสตามพีเลี้ยงเหมือนคราวก่อน
๒. เวลาเจ้าหญิงใหญ่แสนทวีร้องเพลงท่อนแรก เจ้าชายใหญ่เขมรรัฐตั้งชมความงาม
๓. เวลาลูกคู่รับเพลงท่อนแรก เจ้าชายใหญ่เขมรรัฐเดินเข้าไปหา เจ้าหญิงใหญ่แสนทวี น้องสาวไปดูออกมา
๔. เวลาเจ้าหญิงใหญ่แสนทวีร้องเดี่ยวเพลงท่อน ๒ เจ้าชายเขมรรัฐเดินเข้าไปใกล้และทำท่าทางตอบคำร้อง พอถึงเวลาลูกคู่รับ น้องสาวตามไปดูออกมา แต่ทางนี้เจ้าชายเล็กเขมรรัฐก็เข้าไปทำสนิทกับเจ้าหญิงเล็กแสนทวี น้องสาวต้องคอยกันอีกทางหนึ่ง
๕. เวลาเจ้าหญิงแสนทวีร้องเดี่ยวเพลงท่อน ๓ ทุกคนพยายามสงบเสียงยี่ แต่ถึงเวลาลูกคู่รับ เจ้าหญิงเล็กเขมรรัฐต้อง เป็นกังวลในการควบคุมพี่ชายมาก
๖. คนตรีทำเพลงเปล่า พวกเราทุกคนลงนั่ง

เจ้าฟ้าแสนทวี	เจ้าชายเขมรรัฐ	ไม่ทรงมีอะไรจากเขมรรัฐมาแสดงให้พวกเราคูบ้างหรือ
เจ้าชายเขมรรัฐ		ข้าแต่พระองค์ ทางเขมรรัฐเริ่มหักเลนกลองยาว ซึ่งเรียนแบบไปจากแสนทวี ไค่นำมาสำหรับให้เล่นถวายทอดพระเนตรถวายพระเจ้าคะ
เจ้าฟ้าแสนทวี	อ้อ, ขอคูบ้างซี	
เจ้าฟ้าเขมรรัฐ (พูดกับน้องชาย)	เออ,	เรียกกลองยาวของน้องออกมาเล่นถวายทอดพระเนตรหน่อยซี

(ป้าทวยทำเพลงเขมรรัฐ)

(เจ้าชายเล็กเขมรรัฐ เรียกพวกกลองยาวออก)

เขมรรัฐ

พวก - ชาวเขมรรัฐ	นี้ล้วนแต่พลัด	บ้านเมืองเข้ามา
มุกป้าผาคง		มุ่งตรงมานี้
เพื่อเห็นแสนทวี		เมืองศรีสง่า
รู้สึกคันเค้น		ไค้เห็นเมืองงาม
ที่เราพยายาม		ไม่เสียแรงมา

พวกชาว เขมร ^{รัฐ}	น [ิ] ล ^ว น ^แ ต ^พ ล ^ล ค	บ ^า น ^{เม} ือ ^ง เ ^ช า ^{มา}
นคร ^แ ส ^น ห ^{วิ}		น [ิ] แ ^ค ส ^ค ช ^{ั้น}
เป็น ^ท ร ^ม ย ^ร ัน		เส ^ม ือ ^น อ ^ย ุ ^ธ ัน ^{ฟ้า}
คอก ^{ไม} ก ^{ัง} าม		บุ ^ค ก ^{ก็} ส ^ว ย
อ ^ย าก ^ข อ ^อ ย [ุ] ท ^ว ย		ต ^ร า ^บ จ ^น ล [ี] น ^{ชี} ว ^า
พวกชาว เขมร ^{รัฐ}	น [ิ] ล ^ว น ^แ ต ^พ ล ^ล ค	บ ^า น ^{เม} ือ ^ง เ ^ช า ^{มา}
ถ ^า เร ^า บ ^{ัง} อ ^า จ		ฉ [ิ] ค ^พ ลา ^ค ส ^{ิง} ไ ^ค
ไป ^ร ค ^ไ ห ^อ ก ^ย		แ ^ก เร ^า ที่ ^{มา}
ด [ิ] ง ^{ไป} จ ^า ก ^{นี้}		จ ^ะ ม [ิ] ม [ี] ว [ั] น ^ล ิม
จ ^ะ ร [ู] ต [ี] ก ^ป ลา ^บ ป ^ล ิม		อ ^ย ุ ^ท ก ^ท ิ ^ว า

เจ้าฟ้าแสนหวี
เสนาบดี

ทานเสนาบดี, มีอะไรสนุก ๆ ให้เจ้าชายทอดพระเนตรอีกบ้างไหม
ข้าแต่พระองค์, ตามโบราณราชประเพณี เมื่อแขกเมืองผู้มีศักดิ์มาถึงประเทศ
เจ้าของบ้านยอมจะชักชวนให้ประลองฝีมือกัน ข้าเจ้าจึงเห็นด้วยเกล้าว่าควร
ทูลเชิญเจ้าหญิงเขมรรัฐทรงรำคาบประลองฝีมือพระหัตถ์กับเจ้าหญิงองค์เล็ก เพื่อ
เป็นขวัญตาของชาวแสนหวีพระเจ้าคะ

เจ้าฟ้าแสนหวี

จริง, ถูกต้องทีเดียว, เจ้าชายเขมรรัฐจะทรงอนุญาตให้น้องสาวรำคาบประลอง
ฝีมือกับลูกสาวคนเล็กฉันหน่อยได้ไหมละ

เจ้าชายเขมรรัฐ

สุดแต่จะไปรคพระเจ้าคะ

เจ้าแสนหวี

เอาตกลง เราจะไค้ชมเล่นเป็นขวัญตา

(ปีพาทย์ทำเพลงม่านกรงทองอย่างเบา ๆ ก่อน เจ้าหญิงแสนหวีเรียกน้องสาวมา
เจ้าหญิงเขมรรัฐเข้ามาหาพี่ชาย ตางคนตางสอนน้องของตัว เจ้าชายเขมรรัฐ
สอนเพียงเล็กน้อย แต่เจ้าหญิงแสนหวีแสกงทาทางสอนมากจนเจ้าชายเขมรรัฐ
เหลือบเห็นเจ้าหญิงแสนหวีจึงกระคากอาย เจ้าหญิงเล็กของแสนหวีก็ลบัลงมา
เอาคียบยื่นให้เจ้าหญิงเขมรรัฐ ปีพาทย์ตั้งขึ้น เริ่มพันคียบ)

(ในระหว่างพันคียบเห็นไค้ชักว เจ้าหญิงเล็กแสนหวีฝีมือหย่อนกว่าเจ้าหญิง
เขมรรัฐมาก เจ้าหญิงแสนหวีที่สาวออกทาสอนจนเฉลอองค บางครั้งทรงร้อง
บอกออกมา ครันแล้วก็กระคากอาย ผลของการพันคียบ เจ้าหญิงเล็กแสนหวี
เป็นฝ่ายแพ เจ้าหญิงใหญ่เสด็จลงมาจากบันไค้ด้วยพระอาการกริ้ว ปีพาทย์หยุด)

เจ้าหญิง-แสนหวี

ข้าแต่เจ้าชายเขมรรัฐ, การที่หญิง-เล็กเขาแพ ไม่ได้หมายความว่าแสนหวีพ่าย-
แพ เมื่อน้องสาวเขาแพ พี่สาวของเขาคือหม่อมฉันขอประทานประลองฝีมือแก้ตัว

เจ้าฟ้าแสนหวี

อะไรกันละ - พบกันครั้งแรกก็หาเรื่องทะเลาะกันทีเดียวหรือ

เจ้าหญิงแสนหวี   หามิได้พระเจ้าคะ การประลองฝีมือเพียงคนเดียว ไม่สามารถจะให้เห็นแพ้
ชนะได้ อย่างน้อยต้องอีกสักคนหนึ่ง (พูดกับเจ้าชายเขมรรัฐ) จะทรงอนุญาต
ให้หม่อมฉันแก้ตัวใหม่ละคะ

เจ้าชายเขมรรัฐ   หม่อมฉันไม่ขัดข้อง (หันไปพูดกับน้องสาว) เอาน้อง ออกไปพันทาบกับเจ้าพี่
หญิงหนอยซี

(เจ้าหญิงเขมรรัฐคว้าดาบออกมา)

เจ้าหญิงแสนหวี   อะ ไม่ไฉนคะ น้องกับน้องเขาประลองกันแล้ว คราวนี้พี่กับพี่ต้องประลอง
กันบ้างจึงจะถูก หม่อมฉันต้องการประลองฝีมือกับพระองค์เอง ไม่ใช่กับคนอื่น

เจ้าชายเขมรรัฐ   ถ้าเช่นนั้นหม่อมฉันต้องขอทุเลาไปวันหลัง วันนี้หม่อมฉันไม่สู้ (หันไปทูลเจ้าฟ้า
แสนหวี) ข้าเจ้ารู้สึกพระคุณล้นพ้นที่ไต่ทรงต้อนรับอย่างมโหฬาร แค่นี้ก็ไต่เวลา
อันสมควร ข้าเจ้าขอทูลลาไปก่อน

เจ้าฟ้าแสนหวี   ฉันท้องลาเหมือนกัน พรุ่งนี้ฉันท้อออกเดินทางไปพุกามแต่เช้า ขอให้เธอประทับ
อยู่ในนครแสนหวีเหมือนญาติอันสนิท อย่าไต่ทรงเกรงพระทัย ถึงฉันทไม่อยู่ -
เจ้าหญิงใหญ่เขารักษาการบ้านเมืองแทน คงจัดการรับรองไต่เรียบร้อย
(เครื่องสายทำเพลงลาวกะแซ เจ้าชายเขมรรัฐ น้องสาว และพี่เลี้ยงลาไป
เจ้าหญิงเล็กสององค์แสดงอาการรักใคร่สนิทสนมกันมาก แต่เจ้าหญิงใหญ่ยัง
ไม่หายกริ้ว เวลาเจ้าชายลาเจ้าหญิงก็ทรงแสดงอาการอย่างเสียไม่ได้ พอ
พวกเจ้าชายเขมรรัฐไปหมด เครื่องสายหยุด)

เจ้าฟ้าแสนหวี (รับสั่งกับเจ้าหญิงใหญ่) ทำอะไรอย่างนั้นก็ไม่รู้ ทำฉันทเจ็บปวดให้แขกเมือง เขาแลเห็น
นาชายหนา

เจ้าหญิงแสนหวี   ก็นาโมโหนี่เพคะ พันทาบเท่านี้ก็แพ้เขมรรัฐเขาไต่

เจ้าฟ้าแสนหวี   แพ้ก็แพ้ซี เขาเป็นแขกบ้านแขกเมือง การประลองฝีมือแพ้เขา เป็นการให้
เกียรติยศแก่เขา จะทำไต่กรชกริ้วฉันทเจ็บปวดอย่างนั้นไต่ได้ ระวังนะ พรุ่งนี้
พ้อจะไต่ไม่อยู่ ลูกของรับรองแขกเมืองเขาให้ไต่ ถ้าทำอะไรให้ไต่เกิดหมองหมาง
กันขึ้น พ้อจะไต่โกรธมากที่ไต่เดียว

(ปี่พาทย์ทำเพลงพะมากกลาง เจ้าฟ้าแสนหวีกับพวกขุนนางออกไป เหลือแต่
เจ้าหญิงกับน้องสาว ปี่พาทย์เบา)

เจ้าหญิงแสนหวี   นาไต่จริง ๆ ที่ไต่เดียว พันทาบเท่านี้ก็ให้แพ้เขาไต่ คราวนี้ไต่ต้องมาไต่ทุกวัน
ขึ้นซีไต่เจ็บไต่คละ เป็นไต่ไต่กันบ้าง

ปี่พาทย์ทำเพลงคังขึ้น

ฉาก ๓

ในอุทยานเหมือนฉาก ๒

ปีพาทย์ทำเพลงทาวกระจาย

เจ้าหญิงแสนหวี กำลังสอนพระน้องพี่นาค

เจ้าชายเขมรรู้ของชายกับน้องหญิง เสด็จออกมาถึงโดยเจ้าหญิงไม่รู้ตัว

เจ้าหญิงเล็กแสนหวีมาแสดงความรักใคร่สนิทสนมกับเจ้าหญิงเขมรรู้และชวนกัน

ขึ้นไปบนปราสาททั้ง ๓ คน ปลอยเจ้าหญิงแสนหวีไว้กับเจ้าชายเขมรรู้โดยลำพัง ปีพาทย์หยุด

เจ้าชายเขมรรู้

หม่อมฉันมาขอประทานโทษ ในเหตุการณ์ที่ทำให้กริ้วเมื่อวันมืงาน

เจ้าหญิงแสนหวี

หม่อมฉันก็ตองขอประทานโทษ ที่แสดงกิริยาไม่ดีในวันนั้น เจ้าพ่อไม่พอพระทัย

อย่างยิ่งในนิสัยโกรธร้ายของหม่อมฉัน

เจ้าชายเขมรรู้

หม่อมฉันหวังว่าเวลานี้ คงหายกริ้วแล้ว

เจ้าหญิงแสนหวี

หม่อมฉันหายโกรธแล้วคะ แต่ยังไม่วายที่จะคิดแก้ตัว

เจ้าชายเขมรรู้

หมายความว่ายังทรงประสงค์จะพินาศกับหม่อมฉันอยู่เสมอหรือ

เจ้าหญิงแสนหวี

อยากลองฝีมือกุมารคะ

เจ้าชายเขมรรู้

หม่อมฉันถวายโอกาส จะไปรบประลองในเวลานี้ก็ไค้

เจ้าหญิงแสนหวี

ตองให้มีคนคุมคะ วันหลังมืงานใหญ่อีกสักที แล้วเรามาลองพันกัน

เจ้าชายเขมรรู้

ลองเล่น ๆ เดี๋ยวนี้สักหนอยก็ไค้นี้

เจ้าหญิงแสนหวี

ตามพระทัยชึคะ

(ปีพาทย์ทำเพลงพะมาร่วมวาย เริ่มการลองพันนาค เจ้าชายเขมรรู้ปลอยให้เจ้าหญิงเงื่อพัน แต่ทุกครั้งที่เจ้าหญิงเงื่อพัน เจ้าชายวิ่งเข้าไปชิดคองคเจ้าหญิง ฉะนั้นแทนที่จะถูกพัน กลายเป็นถูกกอดไปทุกครั้ง พอครบ ๓ ครั้ง ปีพาทย์หยุด)

เจ้าหญิงแสนหวี

พันกันก็ ๆ ชึคะ เล่นยั้งหม่อมฉันไม่ยอมเล่นแล้วละ

เจ้าชายเขมรรู้

นี่เป็นวิธีพันนาคของเขมรรู้ ที่เขมรรู้เขาพันกันอย่างนี้เสมอ

เจ้าหญิงแสนหวี

อ้อ, เห็นจะทรงเชี่ยวชาญพันนาคชะนึคนีมาจากเขมรรู้มากแล้วชึคะ

เชิญเสด็จกลับไปพื้นที่เขมรรู้เถอะคะ ที่แสนหวีนะ เขาไม่พันกันอย่างนี้หรอก

เจ้าชายเขมรรู้

หม่อมฉันไม่อยากรกลับเขมรรู้ และยังไม่มีกำหนดว่าจะกลับเมื่อไร

เจ้าหญิงแสนหวี

หม่อมฉันทราบแล้วละคะ ออกจากแสนหวีก็จะเสด็จเลยไปเชียงรุ่ง คงไม่เสด็จกลับเขมรรู้หรอก

เจ้าชายเขมรรู้

ทรงเข้าพระทัยผิด หม่อมฉันไม่ไค้คิดจะไปเชียงรุ่ง หม่อมฉันกำลังคิดว่าออกจากแสนหวีก็จะไปที่พุกาม ชาวชาวพุกามไม่ให้เหลือจนคนเดียว แล้วก็กลับมาแสนหวี ผ่าชีวิตของหม่อมฉันไว้ในแสนหวีนีแหละ

(คนตรีสากลเริ่มทำเพลง "เห็นกันแต่ไกล" อย่างเบา ๆ)

(เจ้าหญิงเดินหนีไปนั้ง เจ้าชายตามเข้าไปนั้งไกล ๆ)

เจ้าหญิงแสนหวี
เจ้าชายเขมรรัฐ

ประทับทาง ๆ ละ เคี้ยวใครเขาจะเห็นเขา
หม่อมฉันอยุ่ห่างมานานแล้ว ตั้งแต่ครั้งแรกที่เข้ามาอยู่ในแสนหวีจนกระทั่งถึงวันนี้
หม่อมฉันไม่เคยมีโอกาสเฝ้าแต่ไกล ๆ แต่หม่อมฉันก็พยายามจะเห็นพระนางเวลา-
เช้า เวลาสาย เวลาบ่าย เวลาเย็น หม่อมฉันไม่เคยเห็นพระนางแต่ในระยะที่
ไกล ขอประทานโอกาสให้เฝ้าไกล ๆ สักหนอยเถอะ

"เห็นกันแต่ไกล"

เจ้าชายสายเย็น	เห็นกันแต่ไกล
อยากเข้ามาใกล้	กลัวไม่สมหมาย
แม่เพียงเฝ้าเห็น	ใจเย็นสบาย
แต่เมื่อลับหาย	ใจที่ระทม
เจ้าชายสายเย็น	เห็นกันแต่ไกล
อยากเข้ามาใกล้	กลัวสักก็ไม่สม
เหมือนนกตัวน้อย	บินลอยลงลม
ทองซ่อนความชม	ขึ้นไว้ในใจ
เจ้าชายสายเย็น	เห็นกันแต่ห่าง
จิตต์ใจอ้างว้าง	วิเวกวันทิว
ชมแต่รูปเงา	ยิ่งเร้าหัวใจ
เมื่อไรจะได้	เห็นใกล้จริง ๆ

เจ้าหญิงแสนหวี
เจ้าชายเขมรรัฐ

ที่พักที่เฝ้าจัดถวายเป็นยังง่าง เพคะ
เป็นที่อยู่สบายมาก เจาหน้าที่เฝ้าจัดเรียบร้อยหมดทุกอย่าง แสนสบาย
เรือนพักอยู่บนเนิน แลไปทวงคานตะวันตกเป็นภูเขาส่งใหญ่ เวลากลางคืน
พระจันทร์ส่องสว่าง อยากเชิญเสด็จพระนางไปชมที่พักหม่อมฉันในเวลา
กลางคืนบ้าง

เจ้าหญิงแสนหวี

หม่อมฉันเป็นห่วง ว่าเจาหน้าที่เฝ้าจะจัดรับรองไม่เรียบร้อย ชั้นแรกคิดว่า
จะไปตรวจตราด้วยตนเองสักครั้งหนึ่ง แต่นับรับสั่งว่าเฝ้าจัดเรียบร้อยหมด
ทุกอย่างแล้ว หม่อมฉันก็ไม่ค่อยไป

เจ้าชายเขมรรัฐ
เจ้าหญิงแสนหวี
เจ้าชายเขมรรัฐ

ขอเชิญเสด็จไปค่อนอยเถอะ แหม, เจาหน้าที่เฝ้าจัดอะไรไม่เรียบร้อยเสียเลย
อ้าว, ก็รับสั่งอยู่เดี๋ยวนี้เองว่าเจาหน้าที่เฝ้าจัดเรียบร้อยแล้วทุกอย่าง
ไม่เรียบร้อยเลย บ้านรกรุงรัง เครื่องใช้ไม้สอยมีไม่ครบไมถวน มุ้งก็ไม่มี
ให้ นอนยุกกัตกึ้น

เจ้าหญิงแสนหวี

อยากลาวโทษแสนหวีให้มากนักเลยคะ เอะเถอะมีอะไรบกพร่องบ้าง หม่อมฉัน
จะกำชับสั่งให้เฝ้าจัดถวายให้เรียบร้อย

เจ้าชายเขมรรัฐ

คงเสด็จไปตรวจด้วยพระองค์เอง จึงจะทรงเห็นว่าความบกพร่องมีอยู่อย่าง-
ไรบ้าง

เจ้าหญิงแสนหวี

เอาเถอะค่ะ หม่อมฉันจะสั่งเขากอน เมื่อใดทราบว่าเขาจัดเรียบร้อยแล้ว หม่อมฉันจึงจะไปตรวจดูอีกครึ่งหนึ่ง

เจ้าชายเขมร

ที่จริงเจ้าหน้าที่เขาจัดเรียบร้อยแล้ว รีบเสด็จไปตรวจเสียเร็ว ๆ เอะ

เจ้าหญิงแสนหวี

เอะ, น้อย่างไรกันคะ, เจ้าหน้าที่เขาจัดเรียบร้อยแล้วหรือไม่เรียบร้อยแล้วนั้น

เจ้าชายเขมร

จะว่าเรียบร้อยแล้วก็ได้ ไม่เรียบร้อยแล้วก็ได้ ต้องเสด็จไปตรวจเองจึงจะทรงเห็น

(เครื่องสายทำเพลงกะแตเล็ก)

(เจ้าหญิงทั้งสองเสด็จกลับลงมา เครื่องสายเบา)

เจ้าชายเขมร

หม่อมฉันทูลลากลับไปที่พัก หวังว่าจะเสด็จไปตรวจที่พักของหม่อมฉันบ้าง

(เจ้าชายกับน้องสาวลาไปจากเจ้าหญิง)

เจ้าหญิงเล็ก

เจ้าพี่คะ ทรงประหลอดฝีมือพันคาบกับเจ้าชายเขมรแล้วไม่ใช่หรือคะ

เจ้าหญิงแสนหวี

ลองพันกันแล้วละ

เจ้าหญิงเล็ก

แล้วเป็นยังงัยบ้างคะ

เจ้าหญิงแสนหวี

ก็ยั้งนั่นแหละ

เจ้าหญิงเล็ก

ยั้งนั่นยั้งงัยคะ

เจ้าหญิงแสนหวี

ก็บอกว่ายั้งนั่นแล้วจะยั้งงัยอีกคะ

เจ้าหญิงเล็ก

ก็ยั้งนั่นมันจะยั้งงัยคะ

เจ้าหญิงแสนหวี

น้องจะต้องการรู้อะไรนะ

เจ้าหญิงเล็ก

หม่อมฉันต้องการทราบ ว่าเวลาที่เจ้าพี่ทรงพันคาบกับเจ้าชายเขมรนั้น

เจ้าพี่ทรงมีความรู้สึกอย่างไรบ้าง

เจ้าหญิงแสนหวี

พี่บอกไม่ถูกหรอก

เจ้าหญิงเล็ก

ทำไมถึงบอกไม่ถูกคะ

เจ้าหญิงแสนหวี

ก็บอกไม่ถูกมันก็แปลว่าบอกไม่ได้ ไม่รู้อะไรจะชักเอาเรื่องอะไรกัน

เจ้าหญิงเล็ก

แปลกันคะ เรื่องพันคาบกับผู้ชายนั้นะ มันรู้สึกอย่างไรบอกไม่ถูก

เจ้าหญิงแสนหวี

นี่น้องแอบไปพันกับใครมา

เจ้าหญิงเล็ก

เมื่อคะก็หม่อมฉันลองทำเจ้าชายเล็กของเขมรพันกันดู

เจ้าหญิงแสนหวี

ตายจริง, น้องนะหรือ, น้องไปทำพันคาบกับเจ้าชายองค์เล็กของเขมร

มาแล้วหรือ

เจ้าหญิงเล็ก

ลองพันกันดูแล้วคะ

เจ้าหญิงแสนหวี

ไปพันกันที่ไหน

เจ้าหญิงเล็ก

พันกันบนปราสาทโนนคะ

เจ้าหญิงแสนหวี

แล้วยังงัย

เจ้าหญิงเล็ก

ก็ยั้งนั่นแหละคะ

เจ้าหญิงแสนหวี

ยั้งนั่นยั้งงัย

เจ้าหญิงเล็ก

คือพอเราเงื่อพัน เขาเข้ามาถึงตัวเลย แทนที่เราจะพันเขาได้ กลายเป็น

กอดเขาไป

เจ้าหญิงแสนหวี
เจ้าหญิงเล็ก

แล้วยังใจอีกละ
แล้วหมอมันก็บอกไม่ถูกเหมือนกันแหละคะ
(เครื่องสายคังซิ่น)
(เจ้าหญิงแสนหวีเานองสาวมากอด)
(เครื่องสายเบา)

เจ้าหญิงแสนหวี

พี่คิดว่าพี่อาจจะทำผิดอะไรบางอย่าง ในระหว่างที่เจ้าพ่อไม่อยู่ และเจ้าชาย
เชมรัฐประทับอยู่ที่นั่น นี่เขาก็ก้อยมาหลายวันแล้ว ถ้าเขาอยู่นานไป พี่คงจะ
ทำผิดบางอย่างเป็นแน่

เจ้าหญิงเล็ก
เจ้าหญิงแสนหวี

ก็บอกให้เขากลับเชมรัฐเสียซิคะ
ก็ไม่อยากให้เขากลับ ไม่รู้ว่าใจคอมันเป็นอย่างไร รวมความว่าเป็น-
เรื่องที่บอกไม่ถูก
(เครื่องสายคังซิ่น)
(เจ้าหญิงทั้งสองกอดกัน)

- ปิคมาน -

(เครื่องสายทำเพลง เรื่อยไปจนกว่าจะมีเสียงกระดิ่งสัญญาณ)
เมื่อได้ยินเสียงกระดิ่งสัญญาณครั้งแรกให้เครื่องสายไทยหยุด คนตรี
สากลทำเพลง "ราตรี"

ฉาก ๔

ที่ประทับเจ้าชายเชมรัฐ

เวลาเปิดฉาก เห็นพี่เลี้ยงเจ้าชายเชมรัฐนั่งอยู่บนคอนหิน พวกทหาร
เชมรัฐล้อมวง

เพลงราตรี (ร้องพร้อมกัน)

เมื่อยามราตรี หนาวลมพัดคอง	เปลี่ยวใจแสนหวี หอมกลิ่นนวลน่อง พี่เศร้าวิญญา เปลี่ยวใจให้ไทย	เยือกเย็นจิตไทย มาประสมลมโชย เฝ้าอาศุรโคย ถึงน่องทุกวัน
เมื่อ ราตรีกาล แหงนดูทองฟ้า	หมกความชื่นบาน เห็นหมุ่คารา แต่พี่อยู่เดียว วิโยคโศกคล้าย	ผูกใจไผ่ผัน พรั่งพร้อมลอมจันทร์ เปลี่ยวใจผูกพัน ถึงน่องทุกคืน

(ขุนนางคนหนึ่งเข้ามาทางขวา)

นาง
พี่เลี้ยงเจ้าชาย

พระพี่เลี้ยงขอรับ พี่เลี้ยงเจ้าหญิงแสนหวีมาที่นี่ ต้องการพบกับท่าน
เชิญเขาเข้ามาซิ แล้วพวกท่านออกไปเสีย บางทีเขาอาจจะมีเรื่องสำคัญ
มาพบกับฉัน

พี่เลี้ยงเจ้าหญิง
พี่เลี้ยงเจ้าชาย

เจ้าหญิงเสด็จมาคะ ทูลเจ้าชายซิคะ
ยั้งนหรือ ไปเชิญเสด็จเข้ามาซิ ฉันจะไปทูลเจ้าชาย
(พี่เลี้ยงเจ้าหญิงเดินออก)

พี่เลี้ยงเจ้าชาย
พี่เลี้ยงเจ้าหญิง
พี่เลี้ยงเจ้าชาย
พี่เลี้ยงเจ้าหญิง
พี่เลี้ยงเจ้าชาย
พี่เลี้ยงเจ้าหญิง

อ้อ, ประเคี้ยว, ขอโทษ
อะไรคะ
มีวันไหนที่เธอจะมีเวลาว่างสักนึ่กนอยใหม่
ทำไมคะ ท่านมีธุระอะไรคะ
คือว่า, ฉันอยากจะชวนเธอพันคาบประลองฝีมือกับฉันสักนึ่กนอย
อย่าเลยคะ ฉันไม่ชินกับพันคาบหรอก เชิญท่านกลับไปพื้นที่เขมรรัฐเถอะ
(ไวโอลินเคี้ยวเพลงราตรีอย่างเบา เจ้าหญิงและเจ้าชาย ออกมาคน-
ละทาง)

เจ้าชาย
เจ้าหญิง

หม่อมฉันขอบพระคุณที่อุทิศสาศ์เสด็จมาดังนี้ ตามคำเชิญของหม่อมฉัน
อันที่จริงหม่อมฉันไม่ควรจะมา ในชั้นแรกก็คิดว่าจะไม่มา แต่ไม่ทราบวา
อะไรจูงใจให้หม่อมฉันมาที่นี่

เจ้าชาย
เจ้าหญิง

ตองนับว่าเป็นบุญของหม่อมฉัน
แต่บางทีจะเป็นกรรมของหม่อมฉัน หม่อมฉันไม่ควรจะสนิทสนมกับพระองค์
เกินไป เราทั้งสองไม่มีสิทธิจะสนิทสนมกันมากนัก

เจ้าชาย

หม่อมฉันคิดว่าบุญกร่วมเป็นสำคัญยิ่งกว่าสิ่งอื่น บางทีเราจะได้เคยทำบุญ
ร่วมกันมาตั้งแต่หม่อมฉันได้เห็นเจ้าหญิงครั้งแรก หม่อมฉันก็ตกลงใจที่จะ
ขอตายอยู่แทบพระบาทของเจ้าหญิง

(เจ้าชายขยับพระองค์เข้าใกล้ จับพระกรเจ้าหญิง)
(เจ้าหญิงปลดพระกรและถอยออกห่าง)

เจ้าหญิง
เจ้าชาย

ที่ประทับเรียบร้อยดีหรือคะ
เรียบร้อยดีทุกอย่าง บ้านพักสบาย ภูมิภาคงดงามในยามราตรี ลมพัดโชย
ประสมกลิ่นดอกไม้ แต่ความเปลี่ยวใจนี้ถึงเจ้าหญิงเป็นสิ่งที่หม่อมฉันไม่
สามารถหักห้ามได้ เวลากลางคืนหม่อมฉันเศร้า และอยากเห็นเจ้าหญิง
เป็นที่สุด

เจ้าหญิงแสนหวี
เจ้าชายเขมรรัฐ

เมื่อตะก็หม่อมฉันแว่วเสียงเพลงอะไรเพลงหนึ่ง รู้สึกว่าเพราะจับใจ
อ้อ, เพลงนี้ชื่อว่าเพลงราตรี ชาวเขมรรัฐชอบร้องเล่นในเวลากลางคืน
เสมอ

เจ้าหญิงแสนหวี

เพราะมากนะคะ

เจ้าชายเขมรรัฐ

ถ้าไปรุดเพลงนั้น หม่อมฉันจะร้องถวาย

คนตรีสากลทำเพลง "ราตรี" ทั้งเครื่อง เจ้าชายร้องเดี่ยวหนึ่ง ผู้ชาย
ร้องข้างในอีกครึ่งหนึ่ง แล้วคนตรีทำต่อไปอย่างเบา ๆ

เจ้าหญิง

หม่อมฉันจะตองทูลลา หม่อมฉันไม่ควรอยู่นานกว่านี้

เจ้าชาย

(ยึดพระหัตถ์เจ้าหญิงไว้) วันหลังขอเชิญเสด็จใหม่

(เจ้าหญิงไป เจ้าชายกลับมานั่งที่เดิม)

(คนตรีคังและคงทำเพลง "ราตรี" เรื่อยไปจนกว่าจะปิดม่าน)

ฉาก ๕

ท้องพระโรงแดนหัว

เวลาเปิดม่าน เห็นราชบัลลังก์วาง ข้างล่างมีเสนาบดีกับพวกข้าราชการ

๕ นาย พี่เลี้ยงเจ้าชาย พี่เลี้ยงเจ้าหญิง

เสนาบดี (ถามพี่เลี้ยงเจ้าหญิง) เอ, นี่จวนคำแล้วทำไมยังไม่เสด็จออก

พี่เลี้ยงเจ้าหญิง

คิดฉันไม่ทราบเจ้าคะ

เสนาบดี

เอาเถอะ เมื่อยังไม่เสด็จออกเราก็ก่ปรึกษากันไปพลาง ๆ (หันไปพูดคุยกับ
พี่เลี้ยงเจ้าชาย) ที่เชิญท่านมาในวันนี้ด้วย ก็โดยประสงค์จะให้ช่วยกันคิด
แก้ปัญหาหากลำบากที่อยู่เฉพาะหน้าพวกเรา

พี่เลี้ยงเจ้าชาย

ผมก็เห็นจะทลายดวงหน้าถูกว่าเป็นเรื่องอะไร

เสนาบดี

คือเราก็ก่ทราบกันดีแล้ว ว่าเจ้าหญิงแดนหัวทรงหมั้นกับเจ้าชายพุกามแล้ว
เจ้าชายเขมรรัฐทรงหมั้นกับเจ้าหญิงเชียงรุ่งแล้ว บัดนี้ทั้งสององค์มาเกิด
รักใคร่กันขึ้น เรื่องมันจะเสียทางผู้ใหญ่ ลองช่วยกันคิดดูบ้างซิท่าน

พี่เลี้ยงเจ้าหญิง

แต่เป็นเรื่องที่น่าจะเห็นใจ เจ้าหญิงของเราทรงหมั้นกับเจ้าชายพุกาม
โดยไม่เคยเห็นหน้าตากันเลย ใครจะโทษว่าเจ้าหญิงไม่ซื่อตรงต่อคุณหมั้น
ของพระองค์ก็ได้ เพราะไม่เคยรู้จักกัน ไม่เคยรักกัน ส่วนทางนี้มาพบ
กันเข้า ไปมาหากันได้ ก็เกิดรักกันขึ้น ใครจะไปห้ามได้

เสนาบดี

เพียงแต่รักกันนะไม่เป็นไรดอก แต่นี้มากเกินไปถึงกับไปมาหากันในเวลา
คำคืน เรื่องเหล่านี้เจ้าฟ้าของเราทรงทราบหมดทุกประการ ฉันทก็ไม่รู้ว่า
ใครส่งข่าวไปทูลให้ทรงทราบ

พี่เลี้ยงเจ้าหญิง

ฉันเชื่อว่าพวกขุนนางพุกามที่มีอยู่ในแดนหัวนี้แหละ จะเป็นคนส่งข่าวไป

เสนาบดี

ก็อาจเป็นได้ เพราะรูเรื่องกันทั่วเมือง พระพี่เลี้ยงก็ไม่ช่วยทูลตักเตือนบ้าง

พี่เลี้ยงเจ้าหญิง

เชิญท่านเสนาบดีทูลเตือนเองเถอะคะ คิดฉันทูลเตือนมาแล้ว และถูกเกรี้ยว
กรากมาแล้ว รับสั่งว่าทรงพระเจริญพอที่จะรู้จักผิดชอบด้วยพระองค์เองแล้ว
ใครไปทูลเตือนเข้าจะต้องโดนตีทุกคน

เสนาบดี (พูดคุยกับพี่เลี้ยงเจ้าชาย) ทางท่านละ ไม่มีทางจะช่วยกันอย่างไรบ้างหรือ

พี่เลี้ยงเจาชาย

ผมมีเรื่องจะเรียนเหมือนกัน คือทางผมนะไม่ต้องวิตกหรอก เวลานี้ก็มี
รับสั่งเจ้าฟ้าเพชรมาแล้ว ว่าให้เจาชายเสด็จกลับ เพราะการที่เจาชาย
ประทับอยู่ถึงสองเดือนนะ นานเกินไป ผมกะว่าเราจะต้องออกจาก -
เสนาหวีในวันพรุ่งนี้หรืออย่างช้าก็มะวันนี้

เสนาบดี

ถ้าเช่นนั้นเราก็แก้ปัญหาไปได้ทางหนึ่ง ผมเองรักเจาชายมาก ถ้าไม่คิด
เรื่องหมั่นกันทางอื่นเสียแล้วละก็ ผมจะเป็นคนแรกที่สนับสนุนให้เสนาหวีเป็น
ทองแผ่นเดียวกับเพชรรูอย่างแน่นอน

พี่เลี้ยงเจาชาย

ขอบคุณท่านเสนาบดีมากขอรับ

เสนาบดี

แต่เดี๋ยวนี้เรื่องมันช้าเกินไปเสียแล้ว และเราจะต้องช่วยกันดับต้นไฟก่อน
ที่มันจะลุกลามไหมบ้านเมืองขึ้น เอ, นี่เย็นมากแล้วทำไมยังไม่เสด็จออก
(พูดกับพี่เลี้ยงเจาหญิง) ขึ้นไปดูที่หรือ ทำไมยังไม่เสด็จลง จะไค้ทูลชาว
ขอราชการบางเรื่องให้ทรงทราบ

(พี่เลี้ยงเจาหญิงไป)

พี่เลี้ยงเจาชาย

ท่านเสนาบดีทราบไหมขอรับ ว่าเมื่อไรเจ้าฟ้าเสนาหวีจะเสด็จกลับจากทุกาม
เวลานี้กำลังเสด็จเดินทางมาเกือบถึงเสนาหวีแล้ว ผมเชื่อว่าอาจจะเสด็จ
ถึงในวันสองวันนี้แหละ

เสนาบดี

พี่เลี้ยงเจาชาย

ท่านเสนาบดีคิดว่าจะมีเรื่องอะไรบางขอรับ

เสนาบดี

พวกเราที่นี่ยอมทราบดี เจ้าฟ้าเสนาหวีท่านรักพระชิตาคังดวงใจ เกิดเรื่อง
อะไรขึ้นท่านไม่โทษลกของท่าน คราวนี้ก็เหมือนกัน ผมเชื่อแน่ทีเดียว ผม
กล้าทายดวงหน้าไว้ว่าเจ้าฟ้าเสนาหวีจะต้องทรงกล่าวโทษเพชรรูว่าหมิ่น
พระองค์ ทางไมตรีที่เราหวัง มันก็จะละลายไป เรื่องวิวาทหาคหมางที่
เคยมีมาแล้วมันก็จะกลับมีขึ้นมาใหม่

พี่เลี้ยงเจาชาย

ผมก็มองไม่เห็นว่าจะกล่าวโทษเพชรรูได้ประการใด

เสนาบดี

เจ้าฟ้าเสนาหวีคงจะทรงโทษว่าการที่เพชรรูส่งทูตมาครั้งนี้ไม่ใช่เพื่อทาง
ไมตรีโดยบริสุทธิ์ แต่เพื่อมาทำคหมิ่นหยาบหยามพระองค์เล่นเท่านั้นเอง
คราวนี้เราก็ต้องกลับวิวาทกันใหม่

(พี่เลี้ยงเจาหญิงออก)

เสนาบดี

วายังไง

พี่เลี้ยงเจาหญิง

รับสั่งว่าไม่ทรงสบาย วันนี้ไม่เสด็จออกขุนนางคะ

เสนาบดี

ถ้าเช่นนั้นเราก็กลับบ้าน เจาชายจะเสด็จจากเสนาหวีวันใดแน่ ขอให้ท่าน
บอกให้ฉันทราบ จะได้จัดการส่งเสด็จให้สมพระเกียรติยศ

ปีพาทย์ทำเพลงท่ายน้ำ(๒)

เสนาบดีกับข้าราชการอื่น ๆ เดินออก - (ปิดม่าน)

ปีพาทย์ทำเพลงเรื่อยไปจนไค้ยินเสียงกระดิ่งสัญญาณจึงหยุด และดนตรีสากล
ทำเพลงรักชาติ

ฉาก ๖

ที่ประทับเจ้าชาย

เปิดมาน เจ้าชายประทับอยู่กับพี่เลี้ยงของพระองค์ มีทหารอยู่ด้วย

พี่เลี้ยงร้องเพลงรักชาติ

ความรักอันใด	แม่รักเท่าไหน	ยังไม่ยั่งยืน
เชนรักคู่รัก		แม่รักคั่งกลืน
ยังอาจชมชื่น		ขึ้นได้ภายหลัง
แต่ความรักชาติ	รักแสนพิศวาท	รักสุดกำลัง
กอดอกนิยามะ		ยอมสละชีวิ้ง
รักจนกระทั่ง		หมดเลือดเนื้อเรา
ชีวิตร่างกาย	เราไม่เสียดาย	ตายแล้วก็เฝ้า
ทุกสิ่งยอมคลาด		แวนแต่ชาติของเรา
ไม่ให้ใครเข้า		เหยียบย่ำทำลาย

(ทหารร้องเพลงพร้อมกันอีกเที่ยวหนึ่ง)

เจ้าชายเขมรรัฐ

เรื่องรักชาตินี้ พี่ไม่ต้องสอนฉันหรอก ฉันรักชาติไม่น้อยกว่าใคร ๆ แต่ชาติจะอนุญาตให้ฉันรักใครอีกสักคนหนึ่งไม่ได้หรือ

พี่เลี้ยงเจ้าชาย

ถ้าคน ๆ นั้นอยู่ในฐานะที่จะรักพระองค์ได้ ชาติก็ไม่หวงห้าม แต่ในเรื่องมันสายเกินไปเสียแล้ว เชิญเสด็จกลับเขมรรัฐ ขึ้นประทับอยู่ที่ต่อไป เรื่องร้ายจะบังเกิดขึ้น

เจ้าชายเขมรรัฐ

พี่กลัวเรื่องร้ายด้วยหรือ ฉันไม่กลัวอะไรเลย

พี่เลี้ยงเจ้าชาย

ถ้าเรื่องร้ายนั้นจะเกิดแก่ตัวหม่อมฉันคนเดียว หม่อมฉันก็ไม่กลัว หม่อมฉันถวายชีวิตได้ แต่ฉันนั้นจะเกิดขึ้นแก่ประเทศบ้านเมือง เราต้องนึกถึงประเทศบ้านเมืองก่อนอย่างอื่น

(พี่พาทย์ทำเพลงท่ายน้ำ (๑))

(พี่เลี้ยงเจ้าหญิงของเขามา พี่เลี้ยงเจ้าชายเห็นไปพุกกันแล้วพี่เลี้ยงเจ้าชายเข้ามาพุกเป็นความลับกับเจ้าชาย พี่เลี้ยงทั้งสองก็พากันออกไป เจ้าหญิงเข้ามา ทั้งสองคนมีอาการสนทนกันมาก)

เจ้าหญิง

เจ้าพี่จะเสด็จกลับเขมรรัฐ วันพรุ่งนี้ไม่ใช่หรือเพคะ

เจ้าชาย

ทำไมทรงทราบเร็ววันกละ

เจ้าหญิง

มีอะไรบางอย่างหรือ ที่เกี่ยวแก่เจ้าพี่แล้วหม่อมฉันไม่ทราบ หม่อมฉันทราบเรื่องของเจ้าพี่ก่อนเจ้าพี่เองเสมอ หม่อมฉันทราบแล้วว่าเจ้าพี่จะกลับไปทรงพระ-
สำราญในเขมรรัฐ ส่วนหม่อมฉันจะระทมทุกข์อยู่ในแดนทวีเพียงไร เจ้าพี่คงไม่ทรงทราบ

(คนตรีสากลทำเพลง "ไทยน้อย - ไทยใหญ่")

(มีเสียงร้อง เพลงไทยน้อยไทยใหญ่จากในฉาก)

เจ้าชาย   เอะ   นั่นใครมีงานอะไรกัน
 เจ้าหญิง   หญิงเล็กเขาพาพวกเด็ก ๆ มาส่งเจ้าพี่
 เจ้าชาย   คงส่งกันให้ลำบากทำไมก็ไม่รู้
 เจ้าหญิง   ไม่ลำบากอะไรหรอกคะ เป็นเรื่องสนุกของเด็ก ๆ เขา
                   (เจ้าหญิงเล็กและพวกพ้องเขามา คนตรีหยุด)
 เจ้าหญิงเล็ก   หม่อมฉันมาส่งเสด็จคะ ทราบว่าเจ้าพี่จะเสด็จจากแดนหัว
 เจ้าชาย   ขอบพระทัยมาก เมื่อตะกี้เสียงร้องเพลงอะไรเพราะดี
 เจ้าหญิงใหญ่   เพลงไทยน้อยไทยใหญ่ หญิงเล็กเขาคิดขึ้นเองคะ
 เจ้าชาย   ความคิดดีมาก เรื่องไทยน้อยไทยใหญ่ หม่อมฉันสนใจที่สุด เพราะว่าไทยน้อย
                   กับไทยใหญ่ ก็เป็นเลือดเนื้อเชื้อสายอันเดียวกัน
 เจ้าหญิงแสนหวี   เพลงของหญิงเล็ก เขาก็มุ่งที่จะเตือนให้ระลึกและจดจำไว้เสมอ ว่าไทยน้อย
                   กับไทยใหญ่เป็นพี่น้องร่วมสายโลหิตกันโดยแท้
 เจ้าชาย   ขอหม่อมฉันฟังบ้างซี

ไทยน้อยไทยใหญ่

ไทยน้อยไทยใหญ่	แม้อยู่ห่างไกล	คงเป็นไทยด้วยกัน
ต้องมุ่งความดี	ต้องสมานความดี	ไม่มีเคียดจัญท์
รักยิ่งกว่าสหาย		เพราะเราเป็นสายโลหิตเดียวกัน
	พี่น้องเกาแก	มาแต่ปางบรรพ
	รวมทุกซสุขสันต์	อยู่เป็นชาติไทย
ตั้งภูมิลำเนา	แต่ชาติอื่นเขา	มาแย่งเอาไป
ไทยจึงต้องจร	ย้ายถิ่นร้อถอน	ลงมาทางใต้
จึงพบแดนทอง	ไทยเราเจ้าจง	ยึดถือมันไว้
	เขาอยู่ครอบครอง	ดินทองของไทย
	ไทยน้อยไทยใหญ่	ชาติไทยด้วยกัน

หญิงเล็ก   หม่อมฉันทูลลานะคะ มีโอกาสเมื่อไรขอให้เสด็จกลับมาเที่ยวแสนหวีใหม่
                   (คนตรีสากลทำเพลงความฝัน เจ้าหญิงเล็กลาไป)
 เจ้าชาย   หม่อมฉันจะกลับไปเฝ้าเจ้าพ่อ พอเป็นพิธีว่าไค่ทำงานในหน้าที่เสร็จแล้ว
                   แล้วหม่อมฉันจะกลับมาแสนหวีใหม่
 เจ้าหญิง   บางทีจะช้าเกินไป หม่อมฉันไม่ทราบว่าเจ้าพี่จะไค่กลับมาพบหม่อมฉันอีกหรือไม่
                   เรื่องที่ผ่านมาแล้วก็คงเป็นแต่ความฝัน
 เจ้าชาย   หม่อมฉันเป็นคนฝัน

เจ้าหญิง หม่อมฉันก็พลอยฝันไปควย

"ความฝัน"

เจ้าชาย	ยามดึกที่ฝัน	ว่าได้เห็นพระจันทร์	ลอยมาใกล้มือ
	ควาไค้ดั่งหวัง	แต่ไม่มีกำลัง	จะยืคจะถือ
	บุญของพี่น้อง	ทองปลอยจันทร์ลอย	ลับไปจากมือ

	ดวงจันทร์นั้นหรือ	ก็คือน้องนี้เอง	
เจ้าหญิง	ยามดึกน้องฝัน	ว่าน้องเป็นพระจันทร์	ลอยไปใกล้มือ
	ให้พี่มีหวัง	หากจะมีกำลัง	ก็ไม่ยืคไม่ถือ
	บุญของชานอย	พี่จึงปลอยจันทร์ลอย	พ้นไปจากมือ

	ดวงจันทร์นั้นหรือ	ก็คือน้องนี้เอง	
<u>พร้อมกัน</u>	ชมแต่ความฝัน	ไม่ใคร่ชมพระจันทร์	วันเพ็ญเคนดวง
	รู้สึกสิ้นหวัง	ควยว่าฟ้าเขาบัง	เมฆลมก็หวง
	ความฝันเลื่อนลอย	ตั้งตาแลคอย	หาจันทร์อีกดวง

ธรรมชาติคอยหวง   ปลอยเราดวงตัวเอง

เจ้าหญิง หม่อมฉันเป็นสุขในขณะที่อยู่กับเจ้าพี่
 เจ้าชาย ทำไมวันนี้ถึงไม่เสด็จออกขุนนางละ
 เจ้าหญิง หม่อมฉันไม่ยากพบเสนาบดี เพราะทราบอยู่แล้วว่าเขาจะพูดเรื่องอะไรกับ
 หม่อมฉัน หม่อมฉันไม่ยากฟังโอวาทของใคร ไม่ยากให้ใครพูดอะไรว่าคาญ
 หู จึงได้บอกป่วย แล้วอันที่จริงหม่อมฉันก็ไม่สบายจริง ๆ

เจ้าชาย ยังงั้นหรือ ไม่ทรงสบายเป็นอะไร

(ปีพาทย์ทำเพลง โศกพะมา อย่างเบา เจ้าหญิงทรงกรรแสง

และกระซิบที่พระโสดเจ้าชาย ทั้งสองคนกอดกันควยความเศร้าสลด)

เจ้าชาย ถ้าเช่นนั้นหม่อมฉันไม่กลับเขมรัฐ หม่อมฉันจะอยู่ที่นี้เป็นอะไรก็เช่นกัน
 เจ้าหญิง ไม่ใคร่หรอกคะ เสด็จกลับไปเสียก่อน เจ้าพี่จะอยู่ที่นี้ต่อไปไม่ได้

เจ้าชาย ถ้าเช่นนั้นก็เสด็จไปเสียด้วยกัน

เจ้าหญิง หม่อมฉันถึงบ้านเมืองไปไม่ได้ แต่เจ้าพี่ต้องเสด็จไปก่อนที่เจ้าพ่อกจะเสด็จกลับมา

(หยุดนิ่งประเดี๋ยวหนึ่ง)

เจ้าชาย ขออย่าให้มีภัยอันตรายอะไรเกิดขึ้นทางนี้ จนกว่าหม่อมฉันจะกลับมาอีก

(ปีพาทย์คังขึ้น ชบเข้าหากัน)

เจ้าหญิง ขอให้การเดินทางของเจ้าพี่เรียบร้อยและปลอดภัยทุกอย่าง

เจ้าชาย ทางนี้ก็ขอให้ทรงอยู่เป็นสุขสบาย

เจ้าหญิง ทรงระลึกถึงหม่อมฉันบางนะคะ

เจ้าชาย หม่อมฉันไปแต่ตัว ส่วนหัวใจหม่อมฉันถวายไว้ที่นี่

เจ้าหญิง หม่อมฉันทูลลา

เจ้าชาย
เจ้าหญิง

สวรศักดิ์คงไปรดให้เราพบกันอีก
หม่อมฉันไม่แน่ใจ
(ไปจากกัน เจ้าชายตามไปส่ง แล้วกลับมาประทับนั่งควยอากาศเสราสลก)
(พี่เลี้ยงมากอด และปลอบ)

พี่เลี้ยง

เสด็จกลับเขมรรัฐเสียก่อน แล้วหม่อมฉันจะหาทางช่วยให้เสด็จกลับมาแสนหัวอีก
- ปิคมาน -
(คนตรีสาเกตทำเพลง "ความฝัน" เรื่อยไปจนกว่าจะเปิดมาน)

ฉาก ๗

ห้องพระโรงแสนหัว

เจ้าฟ้าแสนหัว
เสนาบดี
เจ้าฟ้าแสนหัว

เปิดมาน เจ้าฟ้าแสนหัวประทับอยู่กับพระธิดาองค์เล็ก เสนาบดีเฝ้าอยู่ด้วย
แล้วนี้จะทำยังไงกัน

เสนาบดี

ข้าเจาก็จนควยเกล้า ไม่ทราบเกล้าว่าจะทำประการใด
มันเป็นกรรมของข้า มีลูกที่ชอบทำอะไรตามใจตนเอง ไม่นึกถึงพ่อ ไม่นึกถึง
บ้านเมือง ข้าไปนับวันวิวาทกับทางพุกามเขาแล้ว อีก ๗ วัน เขาจะมาถึงนี้
แล้วข้าจะเอาหน้าไปไว้ที่ไหน ข้าเพิ่งรูเรื่องเมื่อเดินทางกลับมาได้ครึ่งทาง
จะกลับไปบอกคืนหมั้นเขาก็ไรที่ เมื่อคืนนี้ก็ลองพยายามพูดจาอ่อนหวานหญิงใหญ่
อยากจะให้เขากลับใจลงหน้าพอเสียที่ เขาก็ไม่ยอม พูดยกกันเท่าไรหญิงใหญ่
เขาก็ไม่ยอมกลับใจ

เจ้าฟ้าแสนหัว

สายเกินไปเสียแล้ว พระเจ้าคะ สายเกินกว่าที่เจ้าหญิงใหญ่จะทรงยอมเปลี่ยน
พระทัยได้
ซารูแล้ว ข้าเป็นคนมีกรรม มีกรรมอย่างเหลือเกิน ข้าไม่รู้ว่าข้าได้ทำกรรม
อะไรไว้แต่ชาติปางก่อน

เจ้าฟ้าแสนหัว

(ปี่พาทย์ทำเพลง โศกพะมา เจ้าฟ้าแสนหัวทรงมีอากาศเสราสลก นั่งอยู่
ประเดี๋ยวหนึ่งก็กวักพระหัตถ์เรียกพระธิดาองค์เล็กเข้าไปหา ปี่พาทย์เบา)
ลูกรัก พ่อเห็นแต่เจ้าคนเคี้ยว ที่จะช่วยกูหน้าพอก กูเกียรติศักดิ์แสนหัว อยวาวา
พอโหดร้ายเลยนะลูกนะ พอมีกกรรมมาก ขอให้ลูกช่วยแบ่งกรรมของพ่อไปบ้าง
เถอะ ขอให้ลูกยอมแต่งงานกับเจ้าชายพุกามซึ่งเขาจะมาถึงในอีก ๗ วัน
บ้างหน้า ถ้าลูกยินยอมได้ ก็จะเป็นการปลดเปลื้องทุกข์ของพ่อ จะเป็นการ
แทนคุณพ่อย่างดีที่สุด

(ปี่พาทย์ตั้งขึ้น และนั่งกันอยู่ประเดี๋ยวหนึ่ง ปี่พาทย์เบา)

เจ้าฟ้าแสนทวี

พอรู้ว่าลูกก็มีเรื่องอยู่บางเหมือนกัน แต่เป็นเรื่องเล็กน้อย ขอให้กลับใจ
ช่วยพ่อ ช่วยบ้านเมือง (นั่งประเดี้ยวหนึ่ง) ตกลงนะลูกนะ
(ปีพาทย์ตั้ง เจ้าหญิงเล็กลงกราบ เจ้าฟ้าแสนทวีตั้งเอาமாகอดและทรง
กรรแสง)

(เจ้าหญิงใหญ่เสด็จออก ปีพาทย์เบา)

เจ้าหญิงแสนทวี

หม่อมฉันมาขอรับพระอาญา จะลงพระอาญาสถานใดก็ตามพระทัย หม่อมฉัน
รู้ตัวว่าทำผิดมาก แต่ไม่รู้จะทำอย่างไร

เจ้าฟ้าแสนทวี

ออกไปไหน ไม่ต้องมาพูดกันอีก

เจ้าหญิงแสนทวี

ขอให้ทรงประหารชีวิตหม่อมฉันเสีย หม่อมฉันยินดีจะตายเสียดีกว่าที่จะมีชีวิต
อยู่เป็นลูกที่เลวทรามของเจ้าพ่อ

เจ้าฟ้าแสนทวี

บอกให้ออกไปไหน ออกไป ออกไป
(ปีพาทย์ตั้ง)

(เจ้าหญิงเล็กไปกอดพี่สาวและพาออก ปีพาทย์หยุด)

เจ้าฟ้าแสนทวี

เสนาบดี, ฉันทลุ่ม ฉันทรอม ฉันทแคน ฉันทแนใจว่าที่เขมรัฐสูงทุกมาครั้งนี้
ไม่โซมาเจริญทางไมตรีโดยบริสุทธิ์ใจ เขามาคุมหมิ่นหยาบหยามฉันเล่น
ฉันนึกแล้วว่าศัตรูเก่าแก่มันจะกลับเป็นมิตรกันโดยยาก เสนาบดี ทำอะไรให้
ฉันหายแค้นหนอยเถอะ

เสนาบดี

ข้าเจ้าจะปฏิบัติตามรับสั่งทุกประการพระเจ้าค่ะ

เจ้าฟ้าแสนทวี

เราตั้งคนทำสงครามกันใหม่ สงทหารของเราบุกเข้าไปในแดนเขมรัฐ
พบคนที่ไหนสามันที่นั่น พบบ้านของที่ไหนเผามันที่นั่น เป็นอะไรก็เป็นกัน
เสนาบดีรีบไปจัดการตามคำสั่งของฉันท

(ปีพาทย์ทำเพลงปฐม เสนาบดีกราบ)

ฉาก ๘

ชายแดนเขมร

ชายคนที่ ๑ เปิดมานเป็นบ้านเรือนชายแดน พลเมืองหญิงชาย ๖ คน กำลังนั่งปรบทุกซักัน

หญิง กวีเรื่องอะไรกัน ก็ส่งทูตไปทำทางไมตรีกันเมื่อเร็ว ๆ นี้เอง ไม่ใช่หรือ

หญิงคนที่ ๒ เจ้าชายเขมรผู้เพิ่งเสด็จกลับผ่านบ้านพวกเราไปเมื่อเร็ว ๆ นี้เองนี่

ชายคนที่ ๑ นั่นนะซี การที่เจ้าชายเขมรของเราเสด็จไปแดนทวีครั้งนี้ มันกลายเป็นเรื่องร้ายขึ้น

หญิงคนที่ ๒ ร้ายยังไง

ชายคนที่ ๑ คือเจ้าชายเขมรของเราไปเกิดรักกับเจ้าหญิงแดนทวี เจ้าหญิงแดนทวีก็ทรงหมั้นกับเจ้าชายพุกามแล้ว เจ้าฟ้าแดนทวีถึงกับเสด็จไปพุกาม เพื่อกำหนดวันวิวาห์

หญิง แล้วยังไงอีกละ

ชายคนที่ ๑ ฉันทก็ไม่รู้เรื่องละเอียดหรอกนะ เป็นแต่พวกที่เข้าข้ามมาจากแดนทวีเขามาเล่าให้ฟัง

ชายคนที่ ๒ เอาเถอะ รุ้ออะไรมาก็เล่าสั้นฟังไปเถอะ

ชายคนที่ ๑ พอเจ้าฟ้าแดนทวีกลับมา เจ้าหญิงแดนทวีไม่ยอมแต่งงานกับเจ้าชายพุกาม

หญิง นั่นยังไงละ ฉันทก็แล้วที่เดียว

ชายคนที่ ๒ เรื่องมันก็เสียทางผู้ใหญ่ พอเจ้าฟ้าแดนทวีทรงทราบว่าเจ้าหญิงแดนทวีไม่ยอมแต่งงานเพราะมีเรื่องรักใคร่กับเจ้าชายเขมร เจ้าฟ้าแดนทวีก็โกรธเขมรมาก

ชายคนที่ ๒ โกรธทำไม มันความดีของเขมรเมื่อไหร่

ชายคนที่ ๑ เขาหาว่าการที่เขมรเราส่งทูตไปคราวนี้ ตั้งใจไปทำหยาบหยาบเขาเล่นไปแกล้งให้เขาเสียทางไมตรีกับพุกาม

หญิง แล้วมันจะเป็นยังไงกันละนี่นะ

ชายคนที่ ๑ ระวังตัวไว้เถอะ เราอยู่ชายแดน เขาคงมาเล่นงานเราก่อนที่อื่น

หญิง พวกเราอยู่ทางชายแดนนี้มันแสนลำบาก เจ้านายท่านโกรธเคืองกันเข้าเมื่อไรพวกเราก็คือครอน

หญิงคนที่ ๒ อยู่ไม่สุข พอจะหามาหากินไค่สักหน่อย ถูกปล้น ถูกเผา

(บีพาทย์ทำเพลงเจ็ด - มีเสียงกรึยกราวข้างใน)

หญิง มาแล้วซี พวกกันยังไม่ทันซาคำ ทำยังไงกันเล่า

(เสียงกรึยกราวแตกตื่นออกน้าข้างนอก ร้องว่าพวกแดนทวีมาปล้นทหารแดนทวี ๖ คนเข้ามา)

หญิง

ทหารแสนหวี

ขอชีวิตไว้เถอะพอกคุณ

ขอทำไม ปล่อยให้เจ้านายของแกไปคหมื่นเจ้าฟ้าแสนหวีทำไมละ เอา,
พวกเรา สำนั้ให้หมก เฆมนั้ให้เกลี้ยง

(ทหารแสนหวี ฆ่าพลเมืองตาย เฆบบ้านหมก)

- ปิคมาน -

ฉาก ๕

ทองพระโรงเขมรรัฐ

ปีพาทย์ทำเพลง "เสมอ" เจ้าฟ้าเขมรรัฐประทับที่ทองพระโรง ชุนนาง
ผู้ใหญ่ ๔ คน ฝ้าตามหน้าที่ (มีเตียงทองวางหน้าแทน)

กรม

เมื่อนั้น

เจ้าฟ้าเขมรรัฐเรื่องศรี

ออกชุนนางตามราชประเพณี

พร้อมเสนาชิบคี่เป็นคูนบุญ

เสนาบดี

ข้าแต่พระองค์คุณเป็นเจ้าแห่งนครเขมรรัฐ เจ้าชายเขมรรัฐซึ่งเสด็จไปแสนหวี
ตามรับสั่งให้ไปเจริญทางไมตรีกับแสนหวีนั้น บัดนี้เสด็จมาถึงแล้วพระเจ้าคะ
ยั้งนหรือ ตามประเพณีเมื่อราชทูตไปเจริญทางไมตรีกลับมาเรียบรอย ษา
ต้องมิ่งงานฉลองต้อนรับไมโซหรือ

เจ้าฟ้าเขมรรัฐ

เสนาบดี

ข้าเจ้าได้จัดงานไว้แล้วพระเจ้าคะ

เจ้าฟ้าเขมรรัฐ

เรียกลูกฉันเข้ามาซิ

(ปีพาทย์ทำเพลงดองน่าน ชุนนางคนหนึ่งไปเชิญเสด็จเจ้าชายเขมรรัฐ เจ้าชาย
เล็ก, เจ้าหญิงเขมรรัฐ กับพี่เลี้ยงเข้ามา)

เจ้าฟ้าเขมรรัฐ

เรียบรอยคี่หรือลูก

เจ้าชายเขมรรัฐ

เรียบรอยคี่พระเจ้าคะ

เจ้าฟ้าเขมรรัฐ

ทางแสนหวีเขาคอนรับคี่หรือ

เจ้าชายเขมรรัฐ

คี่เกินคาคหมายพระเจ้าคะ

เจ้าฟ้าเขมรรัฐ

เจ้าฟ้าแสนหวีเป็นยังงัยบ้าง

เจ้าชายเขมรรัฐ

พระทัยคี่พระเจ้าคะ ทรงแสดงอหิยาตย์โอบอ้อมอารีต่อพวกเรามาก ทรงเชื่อ
ว่าคี่ไปนี้แสนหวีกับเขมรรัฐจะเป็นมิตรสนิทกันไปชั่วกัลปาวสาน

เจ้าฟ้าเขมรรัฐ

คี่มาก แคว้นทั้งสองจะคี่เป็นมิตรไมตรีเรียบรอยกันเสียที เห็นไหมละ

เสนาบดี มันต้องไขลูกเข้าไปมันจึงจะเป็นผล ถ้าไขคนอื่นก็กงเหลว ลูกเข้าไป

ไปทำงานมาเรียบรอย เสนาบดีคี่ต้องมีอะไรฉลองหนอยชิ

เสนาบดี

ข้าเจ้าเตรียมพอนไว้ถวายแล้วพระเจ้าคะ

เจ้าฟ้าเพชรรัฐ

เออ, เรียกออกมาพ้องคล้องลูกชาหนอยเออะ
(ดนตรีทำเพลงลาวแพน พวกพ้องออก พอพ้องจับข้อมือกันวิ่งเข้ามาหาเสนา
บตี ยืนหนึ่งสือให้ เสนาบตีเรียกพี่เลี้ยงออกมาพ้องกัน)

เสนาบตี

นี่ยังงี้กันนี้ ทำไมเกิดเรื่องย้งงี้ได้ แสนหวิ้เขาส่งคนมาเผาแลลาญบ้านของ
สาคนทางชายแดนของเรา ตามความในใบบอกว่าเป็นเพราะเจ้าชายของเรา
ไปก่อเรื่องรักใคร่กับเจ้าหญิงแสนหวิ้ ทางแสนหวิ้เขาหาว่าเราไปคู้หมิ่นเขา
ทานพี่เลี้ยงจะว้ายังงี้

พี่เลี้ยง

เรื่องมันมาก อัยกรบทรอบหูลในเวลาอันเดียว กำลังมีงานสนุกสนาน เอาไว้
กรบทรอบเวลาหลังเออะ

เจ้าฟ้าเพชรรัฐ

อะไรกัน ใบบอกราชการสำคัญหรือ

เสนาบตี

ใบบอกพระเจ้าคะ แต่ไม่ใช่ราชการสำคัญ

เจ้าฟ้าเพชรรัฐ

ไม่ใช่ราชการสำคัญทำไมจะคองวังเอามาให้กันเดี่ยวนีละ เรื่องอะไรเอามา
คู้

เสนาบตี

พระอาญาไม่พนเกล้า

เจ้าฟ้าเพชรรัฐ

บอกให้อามาคู้

(ปี่พาทย์ทำเพลงลงน่าน เสนาบตีถวายใบบอก เจ้าฟ้าเพชรรัฐทรงอ่าน)

เจ้าฟ้าเพชรรัฐ

เล็ก หยุคฉลองกันที่ พวกพ้องพวกเราออกไปให้หมด

(ทุกคนออกไป)

ลงน่าน

ทอดพระเนตรคองคพระโอรส	ทรงรั้นทศเคื่องในพระทัยขุน
ข้าแแต่ตั้งหวังไปให้ทำคุณ	กลัดกอโทษเกิดขุนจนเคื่อครอน
ไปให้ความแค้นใจให้แสนหวิ้	เรื่องจึงมีหมองหมางเหมือนปางก่อน
เขายกทัพมาประชิดคิตันคร	พลเมืองเคื่อครอนเพราะเจ้าเอง

เจ้าฟ้าเพชรรัฐ

นี่นะพอรูปงาม นึกว่าไปทำงานเรียบร้อยคิวิเศษอะไรมา ที่แท้ก็ไปก่อความ
ยุ่งยากขึ้น รุตัวใหม่ละ

เจ้าชายเพชรรัฐ

ทราบแล้ว พระเจ้าคะ พระอาญาไม่พนเกล้า

เจ้าฟ้าเพชรรัฐ

แล้วยังมีหนามายบอกว่าเรียบร้อยได้ มันยังร้ายหนักไปเสียอีก แสนหวิ้เขาหาว่า
เจ้าไปคู้คู้คู้หมิ่นเขา เขาส่งกองทัพมาเผาแลลาญบ้านของ สาคนของเรามาก-
มาย เมื่อเจ้าเป็นคนก่อให้เกิดเรื่องร้าย เจ้าก็คองทำการแก้ตัว เจ้าคองยก
กองทัพกลับไปแสนหวิ้ คีแสนหวิ้ให้แตก เผาแสนหวิ้ให้เป็นผุยผง ออย่าให้มันมี
โอกาสมาทำร้ายเพชรรัฐอีกใค้กายหน้า ถ้าเจ้าคีแสนหวิ้ไม่แตก ทำลายแสนหวิ้
ไม่แตกอย่างทีซาวัว ก็อยากกลับมาเห็นหน้าพ้ออีกต่อไป

(ปี่พาทย์ทำเพลงลาวครวญ)

(เจ้าฟ้าเพชรรัฐเสด็จเข้า ปี่พาทย์เบา)

เจ้าชาย
พี่เลี้ยง
เจ้าชาย

พี่น้องหรือว่าฉันจะสามารถยกกองทัพไปตีเมืองของเจ้าหญิงที่ฉันรัก
แต่รับสั่งของเจ้าพ่อ เป็นสิ่งที่ขัดไม่ได้

แล้วทำไมฉันจะต้องเป็นคนผิด มันเป็นความผิดของฉันคนเดียวหรือ พวกเสนา-
บดีข้าราชการผู้ใหญ่เหล่านี้ก็ผิดเหมือนกัน รู้แล้วว่าเรื่องทางชายแดนมีบ่อย ๆ
แล้วก็ไม่จัดการรักษากันให้ดี พอมีเรื่องขึ้นละก็ฉันเป็นคนผิดละ คราวนี้ฉันจะ-
ต้องไปตีเมืองของคนที่ฉันรัก ฉันจะต้องฆ่าคนที่ฉันรัก ไม่เอาละ ฉันไม่ไปละ
เป็นอะไรก็เป็นที่ไปเถอะ

(พี่พาทย์ขับเพลงคังซิ่น เจ้าชายเขลงไปที่พระแท่น)
(พี่เลี้ยงและพระน้องทั้งสององค์เข้าไปประคอง)
(น้องสาวเรียก เจ้าชายไคสตี พี่พาทย์หยุด)

เจ้าชาย

ฉันพูดผิดไป ฉันคิดผิดไป ถูกของพี่ รับสั่งของเจ้าพ่อเป็นสิ่งที่ฉันขัดไม่ได้
ขอโทษเถอะท่านเสนาบดีและข้าราชการผู้ใหญ่ ขอโทษที่ฉันพูดล่วงเกินท่าน
ฉันตกลงไป ฉันจะไปรบเมืองแสนหัวตามรับสั่งของเจ้าพ่อ ไปสั่งเตรียมกอง-
ทัพให้ฉัน

เสนาบดี
เจ้าชาย
เสนาบดี
เจ้าชาย

จะเสด็จเมื่อไรพระเจ้าคะ
ไปทันที ไปวันนี้ ไปเดี๋ยวนี้
แต่วันนี้เป็นวันอุบาทว์ จะยกทัพไม่ได้พระเจ้าคะ
ฉันไม่ต้องการถูกหม ฉันไม่ต้องการโทร เตรียมทัพให้ฉันให้เสร็จในวันนี้
ฉันจะไปในวันนี้

เจ้าชายเล็ก
เจ้าหญิงเซมรัฐ
เจ้าชาย

หม่อมฉันขอตามเสด็จด้วย
หม่อมฉันก็ขอไปด้วย
ไปไม่ได้ คราวนี้ไม่ได้ไปสนุก ไปรบทัพจับศึก พี่จะเอาน้องไปด้วยไม่ได้
อย่าไปเลย อยู่กับเจ้าพ่อ
(พี่พาทย์ทำเพลงโศกพะมา เจ้าชายกอดน้องทั้งสอง)

ฉาก ๑๐

ในป่าที่พักกองทัพเขมร

เจ้าชาย
พี่เลี้ยง

เป็คมาน มีเจ้าชายเขมร พี่เลี้ยง กับทหาร ๔ คน
ป่านี้นี้ทึบเหลือเกิน ทำไมเรามาพักกองทัพที่นี่
ชั้นแรกคิดควยเกล้าว่าจะบุกให้พนัก่อนคำ แต่เราเดินทางช้าเกินคาดหมาย
ไปไม่พนักองพักที่นี่

เจ้าชาย

ตรวจตราระวังกันให้คึนะ สัตว์ร้ายอาจจะมีมาก ฉันทายจะไปคูทหารของเรา
ทางโนนสักประเคี้ยว

(เครื่องสายทำเพลงสองพี่น้องเดินคอง เจ้าชายเสด็จออกไป ทหาร ๔ คนตาม
ไปควย เสียงเอะอะขางนอก ทหารนำค้วพี่เลี้ยงเจ้าหญิงเข้ามา)

พี่เลี้ยงเจ้าชาย
ทหาร

เอะ นี้งังคึกัน
สุครีพนี้เล็ดรอดเข้ามาคึถึงที่พักกองทัพ ทานสงคึยว่าจะคอบมาท้าวรายเจ้าชาย
ของเรา

(พี่เลี้ยงเจ้าชายโบกมือให้ทหารทุกคนออกไป)

พี่เลี้ยงเจ้าชาย
พี่เลี้ยงเจ้าหญิง
พี่เลี้ยงเจ้าชาย
พี่เลี้ยงเจ้าหญิง

นี้งังคึกัน
คึคินคึอรับคึงของเจ้าหญิงมาทูลเจ้าชายคึ
วายคึงคึ
เรื่องมันมาก คึวเวลาคึคองคึยวที่ทานไปจากแสนหวี เหตุการณคึได้เปลี่น
แปลงมากหลาย เจ้าฟ้าแสนหวีสิ้นพระชนมแล้ว เวลาคึนี้เจ้าหญิงใหญ่ทรงคอง
แสนหวีเอง

พี่เลี้ยงเจ้าชาย
พี่เลี้ยงเจ้าหญิง

เอะ ทำไมคึถึงสิ้นพระชนมรวคึเร็วคึนคึเล่า
คึเนื่องจากคึความคึรอมพระคึย คึงคึใคร ๆ คึคึองเสี่ยคึใจมาก เพราะเรื่องคึ
คึเก็ครันไมคึไรเรื่องเล็คึนคึย

พี่เลี้ยงเจ้าชาย

คึทำคึกันคึหมันคึใหญ่คึโตไปเองคึนี้นา เมื่อก็เจ้าชายเสด็จไปคึพันแสนหวีแล้วคึมันคึแล้ว-
คึนคึไป

พี่เลี้ยงเจ้าหญิง

มันจะแล้วคึนคึไปคึงคึงคึได้ มาทำคึยุงคึนคึแล้วคึจะคึหมันแล้วคึนคึไปคึเฉย ๆ พวก
เขมรคึนคึคึคึงคึยเหลือคึเกิน

พี่เลี้ยงเจ้าชาย
พี่เลี้ยงเจ้าหญิง

แล้วคึทางคึทุกคึามคึละ คึยคึงคึงคึ
คึทางคึทุกคึามคึจคึกันคึเรี่ยคึรอยคึไปคึได้ คึโดยคึแต่งเจ้าหญิงคึองคึเล็กคึไปคึแทน แต่เรื่องคึมัน
คึไมคึวคึยชคึยคึหนา

(เจ้าชายเสด็จเข้ามา)

เจ้าชาย
พี่เลี้ยงเจ้าชาย

เอะ นี้งังคึนคึมายคึงคึงคึถึงคึนี้
มาบอกชคึยวว่าเจ้าฟ้าแสนหวีสิ้นพระชนมแล้ว เวลาคึนี้เจ้าหญิงใหญ่ทรงคอง
แสนหวีคึแทน

เจ้าชาย   แล้วเจ้าหญิง เราจะทำอะไร พี่ยังไม่ทราบว่าจะรักกันมากเพียงไร
(ปีพาทย์ทำเพลงลาวสองคอน เจ้าชายเดินทางไปด้วยความเศร้าสดก
พี่เลี้ยงเข้าไปลอบ ปีพาทย์เบา)

พี่เลี้ยงเจ้าชาย   หม่อมฉันทราบแล้วทุกอย่าง แต่เรามาทำหน้าที่ เราต้องทำหน้าที่ของเรา
ให้สมบูรณ์ ส่วนเจ้าหญิงนั้น ไม่ต้องทรงวิตก หม่อมฉันจะสั่งทหารทุกคนว่า
ไม่ให้ใครทำร้ายเจ้าหญิงเลยเป็นอันขาด แต่เราต้องตีแสนหวีให้ได้

เจ้าชาย   เอาตกลง, เรียกพี่เลี้ยงเขาเข้ามา

(พี่เลี้ยงเจ้าชายไปตามพี่เลี้ยงเจ้าหญิงเข้ามา เจ้าชายลุกขึ้น)

เจ้าชาย   เราไปปรึกษากันตลอดแล้ว เป็นอันว่าเราไม่สามารถทำอะไรอื่นได้นอกจาก
ต้องยกกองทัพเขาแสนหวี ขอให้เขากลับไปทูลเจ้าหญิง ว่าอย่างทรงทอสู

พี่เลี้ยงเจ้าหญิง   หม่อมฉันทูลได้ แต่หม่อมฉันก็รับรองได้ ว่าเจ้าหญิงจะไม่ทรงยินยอมให้เป็น
เช่นนั้นเลยเป็นอันขาด แล้วในที่สุดพระองค์ก็จะทรงฆ่าเจ้าหญิงที่พระองค์รัก
ชาวแสนหวีจะไม่ยอมตกเป็นชะเลยของใคร แสนหวีจะยอมตายหมดทั้งเมือง
หม่อมฉันทูลได้เท่านี้ หม่อมฉันต้องลา เพราะจะทรงรีบเดินทางไปในคืนนี้
(ปีพาทย์ทำเพลงลาวสองคอน เจ้าชายหันพระพักตร์กลับด้วยอาการเศร้าสดก
เวลาที่เลี้ยงพูด ให้ปีพาทย์เบา)

พี่เลี้ยงเจ้าชาย   เธอรีบไปเถอะ รีบไปเฝ้าเจ้าหญิง (เรียกทหาร) นำทวนธนูไปส่งให้พัน
เขตค้อนทราย

(ปีพาทย์ทำเพลงคังซัน พี่เลี้ยงเจ้าหญิงลาเจ้าชาย ทหารพาออกไป)

- ปิคมาน -

ฉาก ๑๑

ป่า, เจ้าหญิงประทับยืนอยู่กับทหาร ๔ คน พี่เลี้ยงคุกเข่ากอดเจ้าหญิง
ปีพาทย์หยุด

เจ้าหญิง   ขอความที่เจ้าชายสั่งมาถึงฉันมีเพียงเท่านั้นเองหรือ

พี่เลี้ยง   มีเพียงเท่านั้นเอง พระเจ้าคะ

(ทหารคนหนึ่งเข้ามา)

เจ้าหญิง   เป็นยังงีบบ้าง

ทหาร   มีการรบอย่างดุเดือดตั้งแต่เมื่อคืนนี้ พระเจ้าคะ ทหารของเราสู้เขาไม่ได้
กองทัพเขมรรัฐยกเข้ามาใกล้เมืองเต็มที่แล้ว

เจ้าหญิง   วิชาการรบมันฝึกกัน พวกเรามันชำนาญแต่ปล้น ถึงเวดาร์บอย่างนักรบจริง ๆ
เราสู้เขาไม่ได้ ส่วนทางเขมรรัฐเขาฝึกหัดทหารของเขาให้เป็นนักรบจริง ๆ

(ทหารอีกคนหนึ่งเข้ามา)

เจ้าหญิง

ว่ายังง

ทหาร

เสนาบดีตายในที่รบ กองทัพเขมรรัฐเข้ามาใกล้เมืองมากพระเจ้าคะ

เจ้าหญิง

(พูดกับพี่เลี้ยง) เมื่อเราไม่มีทางสู้ เราก็ต้องหาทางช่วยชีวิตพลเมืองของเราไว้

(พูดกับทหาร)

กวาดต้อนผู้คนของเราออกจากเมืองให้หมด อย่าให้ตกเป็นชะเลยของ
เขมรรัฐเขา รีบไปต้อนออกไปให้หมด ไป, ลงมือกันเดี๋ยวนี้, ต้อนออกไป
ทางทิศตะวันตก

(บีพาทย์ทำเพลงเชิดอย่างเบา)

(ทหาร ๖ คนออกไป)

พี่เลี้ยง

สำหรับพระองค์เองจะทำอย่างไรพระเจ้าคะ

เจ้าหญิง

ตัวฉันเองนะ ไม่ต้องเป็นห่วงดอก ฉันเป็นเจ้าหญิงครองนครแสนหวี ฉันต้อง
ตายอยู่กับแสนหวีของฉัน

พี่เลี้ยง

หม่อมฉันเป็นพี่เลี้ยงพระนาง หม่อมฉันจำต้องขอตายอยู่กับพระนาง

(บีพาทย์ตั้งขึ้น ทหารต้อนพลเมืองหญิงชายและเด็กเล็กหลบหัวข้าวของ
เดินร้องไห้ตามเจ้าหญิง พวกผู้หญิงเข้าไปกอดพระบาทเจ้าหญิง บีพาทย์เบา)

เจ้าหญิง

รีบออกเดินทางไปพลเมืองที่รักของฉัน เราอยู่แสนหวีไม่ได้แล้วรีบไป หญิงเด็ก
เขาอยู่พுகาม รีบไปอาศัยหญิงเด็ก เขาอยู่ทางโนนก่อน.

(บีพาทย์ตั้ง พลเมืองไม่คอยไป เจ้าหญิงขับไล่ให้ไป)

(ทหาร ๔ คน เข้ามา บีพาทย์เบา)

เจ้าหญิง

กวาดต้อนออกไปเรียบร้อยแล้วหรือ

ทหาร

นอกจากที่เข้ามาทูลลาทางนี้ ไ้กวาดต้อนตรงออกไปทางทิศตะวันตกแล้วมาก
หมดแล้วหรือ

เจ้าหญิง

ไม่หมดพระเจ้าคะ ที่ไม่ยอมไปก็มีมาก

ทหาร

ก่อนออกไปให้หมด ใครไม่ยอมไป ฆ่าเสีย ฉันไม่ต้องการให้ชาวแสนหวี
ตกเป็นชะเลยของเขมรรัฐ

เจ้าหญิง

(ทหารออกไป)

เจ้าหญิง

พี่ต้อนนำพลเมืองออกจากแสนหวี ส่วนตัวฉันจะอยู่พบหน้าเจ้าชายสักหน่อย

พี่เลี้ยง

หม่อมฉันจะตั้งพระนางไปไม่ได้

เจ้าหญิง

ต้องไป ชักคำสั่งฉันไม่ได้

(ทหารคนหนึ่ง เข้ามา)

เจ้าหญิง

มีเรื่องร้ายอะไรมาบอกอีกล่ะ

ทหาร

กองทัพเขมรรัฐกำลังตั้งประตูคานตะวันตก

เจ้าหญิง

เออ, ให้เขายังเข้ามาเถอะ สมาน้ำหน้าที่พวกเราไม่มีฝีมือสู้เขา

(บีพาทย์ตั้ง ทหารต้อนผู้คนพลเมืองออกมาอีกหมู่หนึ่งและทำเหมือนหมู่แรก)

เจ้าหญิง

รีบไปกันให้หมด ไป ทหารนำไป

(ทหารและพลเมืองไปกันหมด คงเหลือเจ้าหญิง พี่เลี้ยง กับทหารอีก ๔ คน
ปีพาทย์เบา)

เจ้าหญิง

บอกให้พาพลเมืองออกไป จะมีวอยุ่ทำไมที่นี่

พี่เลี้ยง

หม่อมฉันไม่ไป มาหม่อมฉันเสียซิ

เจ้าหญิง

ใครชักค้ำตั้งฉัน ฉันจะฆ่าให้หมด

(ปีพาทย์คัง)

(เจ้าหญิงใจคาบจะฟันพี่เลี้ยง ทหารสี่คนเข้ามาใกล้และพาพี่เลี้ยงออก)

ปีพาทย์เปลี่ยนเป็นเพลงซาไทย

เจ้าหญิงมองดูพี่เลี้ยงไปแล้วก็ลมฟูบอง ปีพาทย์เบา มีเสียงกรียวกราว

เป็นระยะ ๆ

เจ้าหญิง

ข้าแต่เจ้าพ่อ ลูกรู้สึกตัวแล้วว่าลูกโคทำผิดอย่างร้ายแรง ขอให้ดวงวิญญาณ
ของเจ้าพ่อไปรศไทรภัยแก่ลูก ถึงแม่แสนหิวจะพ่ายแพ้ ชาวแสนหิวก็ไม่ตกเป็น
ชะเลยของเขมรรัฐเลยแม่แต่คนเคียว ถึงแม่ตัวลูก ๆ ก็จะไม่ยอมตกเป็นชะเลย
ของเขา แต่ในฐานะที่ลูกเป็นเจ้าครองนครแสนหิว ลูกต้องตายอยู่ในแสนหิว

(ปีพาทย์คัง เจ้าหญิงเอาคาบแทงพระองค์เอง ไฟหรี)

ปีพาทย์ทำเพลงเชิด เสียงกรียวกราวข้างใน

เจ้าชายพี่เลี้ยง และทหารเขมรรัฐมาถึง

เจ้าชายเขามาออกศพ ทหารเขาลอม

ประเคียวหนึ่งเจ้าชายโบกมือ ให้ทหารแยกออก

ปีพาทย์หยุด

เจ้าชาย

ไหนว่าจะไม่ให้ใครทำร้ายเจ้าหญิงไงละ

พี่เลี้ยงเจ้าชาย

ไม่มีใครทำร้าย แต่เจ้าหญิงทรงไธพระสงคาบแทงพระองค์เอง

(ปีพาทย์ทำเพลงฉวณเคล้า ๓ ชั้น - อย่างซา)

(เจ้าชายเข้าไปประคองเจ้าหญิง ทหาร ๔ คนเข้ามา)

พี่เลี้ยงเจ้าชาย

ข้างในเมืองเป็นยังงัยบ้าง

ทหาร

หมก, รายฉกรรจตอสูจนตายหมด ญหญิงฆ่าตัวตายเหมือนอย่างจะนัดหมาย
กันเอาไว้ พลเมืองลูกเด็กเล็กแดงพากันอพยพออกจากเมืองไปก่อนที่พวกเรา
จะมาถึงนี้ ภายในกำแพงวังมีแคศพ ไม่มีมนุษย์ที่ยังมีชีวิตอยู่เลย

(เจ้าชายทรงลุกขึ้น ปีพาทย์หยุด)

เจ้าชาย

พี่หากองทัพไปเขมรรัฐ ส่วนตัวฉันจะอยู่ที่นี้

พี่เลี้ยงเจ้าชาย

จะประทับอยู่องค์เดียวยังงัย เมืองแสนหิวในเวลานี้ไม่ใช่เมืองมนุษย์แล้ว

เจ้าชาย

เพราะเหตุที่แสนหิวไม่ใช่เมืองมนุษย์นะซิ ฉันจึงต้องการอยู่แสนหิว ฉันเบื่อ
เมืองมนุษย์ ฉันไม่อยากจะอยู่เมืองมนุษย์

พี่เลี้ยงเจ้านาย
เจ้านาย

แต่พระบิดา, ชาติ, บ้านเมือง
ฉันไม่ไ้ทำอะไรผิดหน้าที่ของฉัน ฉันดีแสนหวีไ้ตามรับสั่งของพระบิดา
ฉันไ้ทำงานให้ชาติบ้านเมืองของฉันครบถ้วนแล้ว เวลานั้นฉันต้องการเป็น
อิสสระแก่ตัวฉัน

พี่เลี้ยงเจ้านาย
เจ้านาย

ทรงทำอย่างนั้นไม่ไ้พระเจ้าคะ ต้องเสด็จกลับเขมรรัฐก่อน
ใครจะมาห้ามฉัน ใครจะมาบังคับฉัน เวลานั้นไ้ใครบังคับฉันไม่ไ้ก็อีกต่อไป
(ปีพาทย์ทำเพลงแนโคก พี่เลี้ยงเข้ามาออก ปีพาทย์เบา)

เจ้านาย

ถ้าพี่รักฉันจริง ขอให้ทำตามคำสั่งครั้งสุดท้ายของฉัน พี่กลับไปเขมรรัฐ ไปทูล
เจ้าพ่อวาพระโอรสของพระองค์สิ้นพระชนม์เสียแล้ว ตำแหน่งรัชทายาท
เขมรรัฐให้ตกเป็นของน้องชายฉัน

พี่เลี้ยงเจ้านาย
เจ้านาย

ขอให้ทรงยังตรอง ขอให้ทรงนึกถึงกาลในอนาคต
ฉันตรองแล้ว ฉันนึกถึงแล้ว อนาคตของฉันคือตามไปอยู่กับดวงวิญญาณที่ฉันรัก
ใครจะตำหนิฉันไม่ไ้ ฉันไ้ทำหน้าที่ของฉันครบถ้วนแล้ว ไปเถอะพี่ พี่ไม่เคย
ซักใจอะไรฉันเลย คราวนี้ คราวนี้ก็ขอยาซัก-ทหารทุกคน ขอให้ไ้ได้รับความ
ชอบใจจากฉัน ที่ท่านไ้ทำหน้าที่ของท่าน ควยความกล้าหาญสมเกียรติเขมรรัฐ
ขอให้ท่านพากันกลับไป ทหารทองฟังคำสั่งของแม่ทัพ เมื่อแม่ทัพสั่งให้กลับ
ก็ต้องกลับ ไปเถอะไป

พี่เลี้ยงเจ้านาย
เจ้านาย

จะให้ทหารไปหมดก็ไ้ แต่ส่วนตัวหม่อมฉันขอยู่ควย
กองทัพต้องมีผู้นำ, พี่ต้องเป็นคนนำกองทัพกลับ พี่อย่าพยายามทำอะไรซักใจ-
ฉัน ไปเถอะพี่

(ปีพาทย์ทำเพลงคังขึ้น เจ้านายทรงผลักพี่เลี้ยงออก พี่เลี้ยงโผล่กลับเข้ามา
ออกแล้วก็ไปจากกัน เจ้านายกลับเข้ามาออกคศพ)

(คนตรีสากลงทำเพลงแสนหวี)

(ไฟหรี่ลง จนดับหมด ปิคมาน)

เมื่อไ้ยินเสียงกระดังง์สัญญาณ ให้คนตรีสากลงทำเพลงแสนระทม

ฉาก ๑๒

ที่ประทับเจ้าชายในแสนหวี

เจ้าชายเดินออกมาคนเดียว มองดูที่ต่าง ๆ ที่เคยเห็น ลงกอกกอนด
ควยกัน แล้วเดินมานั่งข้างขวา

แสนระทม

เจ้าชายรอง	แสนระทม	อกพีศรมสิ้นหวัง
	ฝันแรงยกกำลัง	เข้ามาแสนหวี
	เพื่อพบหนานอง	หวังครองคู่ชีวิต
	แสนองกลับหนี	ไปสู่เมืองมรณ

(คนตรีทำเพลง ๑ เที้ยว)

(รูปวิญญาณเจ้าหญิงปรากฏบนแท่นหิน)

เสียวิญญาณรอง	แสนระทม	อกน้องตรมสิ้นหวัง
	ฝันแรงรวมกำลัง	ป้องกันแสนหวี
	สู้รบพ่ายแพ้	เหลือแต่ชีวิต
	จึงจำต้องหนี	ไปสู่เมืองมรณ

(เจ้าชายเดินเข้ามา ควงวิญญาณหายไป)

(เจ้าชายเดินเข้ามาขบที่ก้อนหิน)

(ไฟคัมมือ - มีพาทย์ทำเพลงแสนหวี)

(เปลี่ยนฉาก)

อุทยานแสนหวี

พอไฟสว่างเห็นเจ้าหญิงร้องเพลงแสนหวี

(เจ้าชายเห็นเดินขึ้นบันไดไป พอจวนถึงตัวภาพเจ้าหญิงหาย)

(จบเพลงแสนหวีแล้ว คนตรีสากลทำเพลงวิญญาณแสนหวี)

วิญญาณแสนหวี

สุดแรงสิ้นหวัง	จะดำรงชีวิต	อยู่ไปไถ่ไหน
มัจจุราชผู้หาญ	เชิญทานมาถวาย	ชีวิตเข้าไป
วิญญาณแสนหวี		อยู่ที่แห่งใด
ข้าขอตามไป		อยู่เสียด้วยกัน

- เจ้าชายลม -

(คนตรีสากลทำเพลงคอนคน - วิญญาณเจ้าหญิงโผล่ขึ้นข้างบน)